

Sprawozdanie z działalności urzędów górniczych w 2018 roku

Wyższy Urząd Górniczy

Wyższy Urząd Górniczy

Sprawozdanie
z działalności
urzędów górniczych
w 2018 roku

Wyższy Urząd Górniczy

ul. Poniatowskiego 31

40-055 Katowice

tel.: 32 736 17 00

faks: 32 251 48 84

e-mail: wug@wug.gov.pl

www.wug.gov.pl

www.wug.bip.info.pl

© Copyright by Wyższy Urząd Górniczy, Katowice 2019

Spis treści

Przedmowa Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego	
Mapy własności miejscowych OUG w Polsce	6
I. Podstawa prawna działalności i zadania urzędów górniczych	7
II. Zakres podmiotowy nadzoru i kontroli	9
1. Realizacja celów i zadań operacyjnych urzędów górniczych w roku 2018	10
2. Działalność podstawowa urzędów górniczych	10
2.1. Zatwierdzanie planów ruchu zakładów górniczych	10
2.2. Dopuszczanie i kontrola wyrobów stosowanych w zakładach górniczych	11
2.3. Wydawanie pozwoleń i zezwoleń	12
2.4. Badanie prawidłowości rozwiązań stosowanych w górnictwie lub przewidzianych do stosowania przez przedsiębiorcę	14
2.5. Gospodarka złożem, zagospodarowanie przestrzenne i ochrona środowiska	14
2.6. Stwierdzanie i uznawanie kwalifikacji oraz nadawanie uprawnień	19
2.7. Przejmowanie oraz udostępnianie dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych	20
2.7.1. Udostępnianie dokumentacji mierniczo-geologicznej	22
2.8. Działalność kontrolna urzędów górniczych i badania powypadkowe	23
2.8.1. Działalność kontrolna okręgowych urzędów górniczych i Specjalistycznego Urzędu Górniczego	23
2.8.2. Działalność kontrolna Wyższego Urzędu Górniczego	24
2.8.3. Badania powypadkowe	25
2.9. Stwierdzone nieprawidłowości i zatrzymane roboty	26
2.10. Działalność represyjna	26
2.11. Działalność komisji powoływanych przez Prezesa WUG	29
2.12. Nadzór nad szkoleniami w górnictwie	32

2.13. Inspirowanie i wspomaganie badań naukowych w górnictwie	33
2.14. Stosowanie przez nadzór górniczy przyrządów pomiarowych	34
2.15. Działalność związana z ustalaniem opłaty podwyższonej w związku z prowadzeniem nielegalnej eksploatacji	35
3. Działalność kontrolna Wyższego Urzędu Górniczego w jednostkach podległych oraz kontrola wewnętrzna	37
3.1. Działalność kontrolna Wyższego Urzędu Górniczego w jednostkach podległych	37
3.2. Kontrola wewnętrzna w Wyższym Urzędzie Górniczym	37
4. Rozpatrywanie skarg i wniosków	38
4.1. Skargi i wnioski załatwiane przez Wyższy Urząd Górniczy	38
4.2. Skargi i wnioski załatwiane przez okręgowe urzędy górnicze i Specjalistyczny Urząd Górniczy	38
5. Reprezentowanie Skarbu Państwa w sprawach roszczeń z tytułu szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego	39
6. Działalność legislacyjna	39
7. Współpraca z instytucjami publicznymi i przedsiębiorstwami	39
8. Współpraca z zagranicą	41
9. Działalność informacyjna i wydawnicza	42
10. Zatrudnienie i budżet	43
10.1. Zatrudnienie w urzędach górniczych	43
10.2. Budżet	43
10.2.1. Budżet w układzie zadaniowym	44

Przedmowa Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego

Szanowni Państwo

Misja Wyższego Urzędu Górniczego to nadzór i kontrola nad ruchem zakładów górniczych od ich powstania aż do końca wykonywanej działalności górniczej. Główne zadania obejmują wiele aspektów działalności górniczej – od bezpieczeństwa i higieny pracy w ruchu zakładów górniczych poczynając, poprzez bezpieczeństwo pożarowe, ratownictwo, gospodarkę złożami kopalin i ochronę środowiska, zapobieganie szkodom, aż po rekultywację terenu po działalności górniczej. Naszym celem jest, aby działalność górnicza była prowadzona bezpiecznie, aby po pracy wszyscy wracali do domów cali i zdrowi (bo każdy wypadek - to o ten jeden wypadek za dużo), aby emerytura górnicza była wolna od skutków chorób zawodowych, aby – na koniec – działalność górnicza nie degradowała środowiska.

Zdajemy sobie sprawę, że prawidłowy ruch zakładu górniczego, w tym również bezpieczeństwo pracy, zależą od różnych przyczyn: naturalnych, technicznych czy ludzkich. Wiele jednak – i o tym także musimy mówić – zależy od jakości uregulowań prawnych warunkujących prowadzenie robót górniczych.

Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady prowadzenia działalności górniczej, jest dziś ustawa – Prawo geologiczne i górnicze z 2011 roku wraz z wydanymi na jej podstawie aktami wykonawczymi. Siedmioletni okres jej stosowania w praktyce pozwala nam wskazać kilka obszarów, w których przepisy prawa można zmienić, ulepszyć, co powinno spowodować poprawę szeroko rozumianego bezpieczeństwa działalności górniczej.

W 2018 roku odebraliśmy wiele sygnałów: od przedsiębiorców, od producentów maszyn i urządzeń górniczych oraz od związanych z górnictwem środowisk naukowych, wskazujących na niedoskonałość niektórych przepisów prawnych, na ich wyraźne przeregulowanie w niektórych obszarach (np. w przepisach energomechanicznych), lub na niedoregulowanie i brak jednoznaczności w innych (np. kwestie związane z kwalifikacjami niższego szczebla osób dozoru w odkrywkowych zakładach górniczych).

Z upoważnienia Ministra Energii prowadzimy działania związane z procesem legislacyjnym w tym obszarze. Nasze analizy ujawniły obszary, w których widzimy konieczność pilnych zmian. Poprawa efektywności zwalczania tzw. nielegalnej eksploatacji, jakości badań powypadkowych, czy prowadzonych kontroli, wymaga wyposażenia organów nadzoru w odpowiednie narzędzia prawne, które spowodują, że takie działania będą skuteczne.

Bardzo ważna jest także kwestia jakości szkoleń (widzimy tu wyraźne niedociągnięcia wynikłe z niedoskonałości przepisów prawa), jakości pracy – zwłaszcza indywidualnych – rzeczoznawców do spraw ruchu zakładu górniczego (wydaje się konieczne, aby wprowadzić okresową weryfikację jakości ich pracy), a także podniesienia rangi służb bhp w kopalniach – poprzez powrót do stwierdzania kwalifikacji kierowników działów BHP.

Za niezbędne uważamy także przywrócenie mechanizmu współpracy organów nadzoru górniczego ze starostami w procesie udzielania przez nich koncesji, choćby poprzez obowiązkową i wiążącą opinię dyrektorów okręgowych urzędów górniczych w tej kwestii, już na etapie ustalania warunków koncesji. Widzimy także konieczność wprowadzenia zabezpieczenia finansowego przy udzielaniu koncesji i jego zwrotu dopiero po likwidacji zakładu górniczego.

Problem jakości uregulowań prawnych wpisuje się w misję Wyższego Urzędu Górniczego, obejmującą poprawę bezpieczeństwa i ochronę zdrowia górników, optymalizację gospodarki złożami kopalin oraz ograniczanie uciążliwości wpływu górnictwa na ludzi i środowisko. Nie sposób realizować tę misję bez współpracy pomiędzy organami nadzoru górniczego a osobami zaangażowanymi w ruch zakładu górniczego. Bez współpracy z przedsiębiorcami i pracownikami zatrudnionymi w zakładach górniczych, bez współpracy z innymi organami administracji publicznej, organizacjami związkowymi i ze środowiskami naukowo-badawczymi, nie osiągniemy tego, do czego zostaliśmy powołani. Współpraca, ale również współodpowiedzialność pozwala uświadomić sobie, że także sukcesy w tej dziedzinie będą własnością nas wszystkich.

Prezes Wyższego Urzędu Górniczego

Adam Mirek

Mapy właściwości miejscowych OUG w Polsce

Mapa właściwości miejscowych OUG w woj. śląskim i opolskim

I. Podstawa prawna działalności i zadania urzędów górniczych

Zadania nadzoru górniczego w 2018 r. były wykonywane przez Wyższy Urząd Górniczy (dalej: WUG) z siedzibą w Katowicach, Specjalistyczny Urząd Górniczy (dalej: SUG) z siedzibą w Katowicach, którego właściwość miejscowa obejmuje cały kraj, oraz 11 okręgowych urzędów górniczych (dalej: OUG), tzn.:

- Okręgowy Urząd Górniczy w Gdańsku;
- Okręgowy Urząd Górniczy w Gliwicach;
- Okręgowy Urząd Górniczy w Katowicach;
- Okręgowy Urząd Górniczy w Kielcach;
- Okręgowy Urząd Górniczy w Krakowie;
- Okręgowy Urząd Górniczy w Krośnie;
- Okręgowy Urząd Górniczy w Lublinie;
- Okręgowy Urząd Górniczy w Poznaniu;
- Okręgowy Urząd Górniczy w Rybniku;
- Okręgowy Urząd Górniczy w Warszawie;
- Okręgowy Urząd Górniczy we Wrocławiu.

(Mapy właściwości miejscowych OUG w Polsce publikujemy na stronie 6).

Urzędy górnicze zapewniają realizację zadań organów nadzoru górniczego określonych przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2017 r. poz. 2126, z późn. zm.) oraz innymi przepisami.

Organy nadzoru górniczego sprawują nadzór i kontrolę nad ruchem zakładów górniczych, w szczególności w zakresie:

- bezpieczeństwa i higieny pracy;
- bezpieczeństwa pożarowego;
- ratownictwa górniczego;
- gospodarki złożami kopalni w procesie ich wydobywania;
- ochrony środowiska i gospodarki złożem, w tym według kryterium wykonywania przez przedsiębiorców obowiązków określonych w odrębnych przepisach lub na ich podstawie;
- zapobiegania szkodom;
- budowy i likwidacji zakładu górniczego, w tym rekultywacji gruntów po działalności górniczej.

Ponadto sprawują nadzór i kontrolę nad:

- podmiotami zawodowo trudniącymi się ratownictwem górniczym, w zakresie przestrzegania przez nie przepisów dotyczących ratownictwa górniczego;
- podmiotami wykonującymi w zakresie swej działalności zawodowej czynności powierzone im w ruchu zakładu górniczego;
- wykonywaniem robót geologicznych, o których mowa w art. 86 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (dalej: Pgg);
- szkoleniem osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego lub wykonujących roboty geologiczne, o których mowa w art. 86 Pgg;
- podmiotami prowadzącymi działalność określoną w art. 2 ust. 1 Pgg.

Prezes WUG jest centralnym organem administracji rządowej, działającym pod nadzorem ministra właściwego do spraw energii, właściwym w sprawach nadzoru górniczego, który w szczególności:

- jest organem wyższego stopnia, w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego, w stosunku do dyrektorów OUG oraz dyrektora SUG, a także sprawuje nadzór nad ich działalnością;
- powołuje, w drodze zarządzenia, komisje do opiniowania stanu bezpieczeństwa powszechnego, związanego z ruchem zakładu górniczego, stanu bezpieczeństwa pracy w górnictwie oraz stanu rozpoznania i zwalczania zagrożeń w zakładach górniczych, a także może powoływać inne stałe lub doraźne kolegialne organy doradcze i opiniodawcze, określając ich nazwę, skład, zakres zadań, tryb pracy oraz sposób obsługi;

- gromadzi i archiwizuje dokumentację mierniczo-geologiczną zlikwidowanych zakładów górniczych oraz udostępnia ją, na zasadach i w sposób określony w przepisach o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie;
- jest wyspecjalizowanym organem kontroli wyrobów wprowadzonych do obrotu w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. z 2019 r. poz. 155), w odniesieniu do wyrobów przeznaczonych do stosowania w ruchu zakładu górniczego;
- jest organem nadzoru rynku w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku Dz. U. z 2019 r. poz. 544 w odniesieniu do wyrobów przeznaczonych do stosowania w ruchu zakładu górniczego;
- prowadzi działalność promocyjną i informacyjną w zakresie związanym z zadaniami organów nadzoru górniczego;
- inicjuje prace naukowo-badawcze oraz inicjuje i podejmuje przedsięwzięcia w zakresie poprawy bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia w górnictwie, wdrożenia postępu technicznego w dziedzinie górnictwa, racjonalnej gospodarki złożami kopalin oraz ograniczenia uciążliwości oddziaływania górnictwa na ludzi i środowisko;
- ustala kierunki i wytyczne działania urzędów górniczych, a także może wydawać dyrektorom OUG oraz dyrektorowi SUG polecenia dotyczące podjęcia określonych czynności oraz żądać od nich informacji będących w ich posiadaniu;
- dokonuje kompleksowego sprawdzenia i oceny stanu bezpieczeństwa powszechnego związanego z ruchem zakładu górniczego, stanu bezpieczeństwa pracy w górnictwie, stanu rozpoznania i zwalczania zagrożeń w zakładach górniczych, stanu ratownictwa górniczego oraz innych zagadnień związanych z prowadzeniem ruchu zakładów górniczych, a także przedkłada właściwym organom informacje, opinie i wnioski w tej dziedzinie;
- sporządza roczne sprawozdania z działalności urzędów górniczych;
- wykonuje zadania w zakresie bezpieczeństwa działalności polegającej na poszukiwaniu, rozpoznawaniu lub wydobywaniu węglowodorów ze złóż w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej.

Prezes WUG wydaje decyzje, m.in., w sprawach:

- nadania uprawnień rzeczoznawcy do spraw ruchu zakładu górniczego;
- dopuszczenia niektórych wyrobów do stosowania w zakładach górniczych;
- zgody na odstąpienie przez przedsiębiorcę od wymagań przewidzianych w niektórych przepisach prawa geologicznego i górniczego;
- zakazu wykonywania niektórych czynności w ruchu zakładu górniczego albo zakładu;
- nałożenia kary pieniężnej, w szczególności na przedsiębiorcę albo kierownika ruchu zakładu górniczego.

Dyrektorzy właściwych urzędów górniczych, mocą decyzji, m.in.:

- zatwierdzają plany ruchu zakładów górniczych oraz zakładów;
- wydają pozwolenia na oddanie do ruchu w zakładzie górniczym: podstawowych obiektów, maszyn i urządzeń, obiektów podziemnego zakładu górniczego stanowiących ściany prowadzone w warunkach specjalnych oraz obiektów podziemnego zakładu górniczego stanowiących oddziały eksploatujące partie złóż rud miedzi w warunkach specjalnych, określonych w niektórych przepisach Pgg;
- wydają pozwolenia na nabywanie, przechowywanie, używanie materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego lub wytwarzanie materiałów wybuchowych metodą *in situ*, dla przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą w zakresie określonym w Pgg oraz przedsiębiorców wykonujących roboty strzałowe powierzone im w ruchu zakładu górniczego albo zakładu;
- wydają pozwolenia na przechowywanie lub używanie sprzętu strzałowego w ruchu zakładu górniczego;
- ustalają opłatę podwyższoną za działalność w zakresie poszukiwania lub rozpoznawania złóż kopalin oraz wydobywania kopalin ze złóż wykonywaną bez wymaganej koncesji, oraz za działalność wykonywaną bez zatwierdzonego albo podlegającego zgłoszeniu projektu robót geologicznych, za wyjątkiem działalności wykonywanej w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej.

W celu zapewnienia wykwalifikowanej kadry dla prowadzenia ruchu zakładów górniczych oraz zakładów, organy nadzoru górniczego stwierdzają posiadanie kwalifikacji do wykonywania czynności niektórych osób kierownictwa i dozoru ruchu zakładów górniczych oraz zakładów, czynności mierniczych górniczych oraz geologów górniczych, czynności geofizyków górniczych w podziemnych zakładach górniczych, a także czynności niektórych osób kierownictwa w podmiotach zawodowo trudniących się ratownictwem górniczym.

II. Zakres podmiotowy nadzoru i kontroli

Według stanu na 31 grudnia 2018 r., nadzorem i kontrolą urzędów górniczych było objętych 7 521 zakładów górniczych, tzn.:

- 43 podziemne zakłady górnicze, w tym:
 - 20 kopalń wydobywających węgiel kamienny, prowadzących działalność na 30 ruchach,
 - 16 kopalń węgla kamiennego w likwidacji (w strukturach Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A.),
 - 3 kopalnie rud miedzi,
 - jedna kopalnia rud cynku i ołowiu,
 - jedna kopalnia soli,
 - jeden zakład górniczy wydobywający gips i anhydryt,
 - jeden podziemny zakład górniczy wydobywający solankę do celów leczniczych;
- 7 384 odkrywkowe zakłady górnicze, w tym:
 - 16 zakładów prowadzących działalność dotyczącą złóż kopalin objętych własnością górniczą (wśród nich 11 kopalń węgla brunatnego, w tym 3 odkrywki w fazie likwidacji i 2 kopalnie gipsu),
 - 7 368 zakładów prowadzących działalność dotyczącą złóż kopalin objętych prawem własności nieruchomości gruntowej;
- 94 otworowe zakłady górnicze, tj.:
 - 9 zakładów górniczych ropy naftowej i gazu ziemnego, w tym 2 zakłady górnicze wydobywające kopaliny na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej, 2 zakłady górnicze funkcjonujące jako Oddziały Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa S.A: Oddział w Sanoku i Oddział w Zielonej Górze (obejmujące łącznie 54 kopalnie ropy naftowej lub gazu ziemnego oraz 7 podziemnych magazynów gazu ziemnego, w tym dwa funkcjonujące poza krajowym systemem gazowniczym, w strukturze Oddziału w Zielonej Górze – podziemne magazyny gazu ziemnego zaazotowanego), oraz 5 zakładów górniczych funkcjonujących w strukturach innych podmiotów,
 - 2 zakłady górnicze soli, w tym jedno w likwidacji (w zakładzie górniczym IKS „Solino” funkcjonują 2 kopalnie: KSiPMRiP „Góra” oraz KS „Mogilno”),
 - 2 kopalnie siarki,
 - 75 zakładów górniczych wydobywających wody lecznicze, termalne i solanki,
 - 3 zakłady górnicze eksploatujące metan z pokładów węgla,
 - 2 kawernowe podziemne magazyny gazu (KPMG Mogilno oraz KPMG Kosakowo w rozbudowie),
 - jedno podziemne składowisko odpadów w likwidacji („Otyń”).

Nadzorem i kontrolą objęte były również:

- 22 zakłady prowadzące działalność określoną w art. 2 ust. 1 Pgg, w tym Centralny Zakład Odwadniania Kopalń,
- 181 zakładów wykonujących roboty geologiczne, o których mowa w art. 86 Pgg.

Ponadto nadzorowano ponad 3 800 oddziałów podmiotów usługowych wykonujących w zakresie swej działalności zawodowej czynności powierzone im w ruchu zakładów górniczych, zatrudniających ogółem 51 628 pracowników (liczba oddziałów podmiotów usługowych ma charakter szacunkowy ze względu na powtarzalność realizowanych usług w ramach kilku zakładów). Nadzorem i kontrolą urzędów górniczych objęte były również jednostki organizacyjne trudniące się szkoleniem osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego albo zakładu oraz trzy podmioty zawodowo trudniące się ratownictwem górniczym.

We wszystkich nadzorowanych zakładach i podmiotach w 2018 r. było zatrudnionych 180 422 pracowników, z czego 104 436 pracowników w kopalniach węgla kamiennego.

1. Realizacja celów i zadań operacyjnych urzędów górniczych w roku 2018

Nadzór górniczy w Polsce realizuje swoje zadania i kompetencje m.in. na podstawie kilkuletniego, całonacjonalnego planu działania – strategii. Rok 2018 był pierwszym rokiem, w którym realizowano nową „Strategię działania Urzędów Górniczych na lata 2018–2020”. Sformułowane w Strategii cele dotyczą podniesienia poziomu bezpieczeństwa w polskich kopalniach, a także zwiększenia sprawności działania nadzoru górniczego tzn.:

- poprawy bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia górników;
- ograniczenia liczby wypadków i niebezpiecznych zdarzeń w związku z wyrobami stosowanymi w górnictwie;
- optymalnego zagospodarowania złóż kopalin oraz ograniczenia uciążliwości oddziaływania górnictwa na ludzi i środowisko;
- stworzenia nowych ram działania urzędów górniczych w dziedzinie komunikacji społecznej.

Cele długoterminowe, sformułowane w Strategii, zostały uszczegółowione w „Planie operacyjnym urzędów górniczych na rok 2018”. Do celów przyporządkowano mierniki wykonania, pozwalające na precyzyjne określenie, w jakim stopniu dany cel został osiągnięty.

„Plan operacyjny urzędów górniczych na rok 2018” był podstawą do sporządzenia rocznych planów pracy komórek organizacyjnych i samodzielnych wydziałów WUG oraz rocznych planów pracy OUG i SUG. W planach tych określono konkretne czynności do wykonania, tak aby zrealizować adekwatne zadania operacyjne. Uwzględniono w nich również zadania własne komórek, wydziałów i urzędów, wykraczające poza plan operacyjny, mające charakter uzupełniający. Roczne plany pracy komórek, wydziałów i urzędów umożliwiły m.in. przełożenie zadań wynikających z planu strategicznego i planu operacyjnego na konkretne zadania pracowników lub stanowisk funkcjonujących w ich strukturze.

W „Planie operacyjnym urzędów górniczych na rok 2018” przewidziano do realizacji 22 zadania operacyjne w ramach 11 celów operacyjnych. Stopień realizacji celów operacyjnych i strategicznych w 2018 r. był mierzony przy pomocy 19 mierników. Plan ten został, co do zasady, wykonany. Znakomita większość progów satysfakcji została osiągnięta lub nawet przekroczona.

Nieliczne przypadki braku osiągnięcia progów satysfakcji wynikały głównie z przyczyn niezależnych od nadzoru górniczego. Jeśli było to możliwe, niezrealizowane zadania zostały uwzględnione przy planowaniu działalności nadzoru górniczego na rok 2019.

2. Działalność podstawowa urzędów górniczych

2.1. Zatwierdzanie planów ruchu zakładów górniczych

Plan ruchu zakładu górniczego jest sporządzany przez przedsiębiorcę, odrębnie dla każdego zakładu górniczego. Plan ten, sporządzany, co do zasady, z uwzględnieniem warunków zawartych w koncesji oraz w projekcie zagospodarowania złoża, m.in. określa szczegółowe przedsięwzięcia niezbędne w celu zapewnienia:

- wykonywania działalności objętej koncesją;
- bezpieczeństwa powszechnego;
- bezpieczeństwa pożarowego;
- bezpieczeństwa osób przebywających w zakładzie górniczym, w szczególności dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy;
- racjonalnej gospodarki złożem;
- ochrony elementów środowiska;
- ochrony obiektów budowlanych;
- zapobiegania szkodom i ich naprawy.

W 2018 r. dyrektorzy OUG wydali łącznie 2 029 decyzji dotyczących planów ruchu zakładów górniczych, w tym 800 decyzji w sprawie zatwierdzenia planów ruchu oraz 1 229 decyzji w sprawie zatwierdzenia dodatków do planów ruchu. Szczegółowe dane dotyczące liczby zatwierdzonych planów ruchu oraz dodatków do planów ruchu przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Liczba planów ruchu i dodatków do planu ruchu zatwierdzonych w 2018 r.

Urząd górniczy	Liczba planów ruchu	Liczba dodatków do planów ruchu	Ogółem
OUG w Gdańsku	70	55	125
OUG w Gliwicach	39	131	170
OUG w Katowicach	48	162	210
OUG w Kielcach	90	88	178
OUG w Krakowie	108	86	194
OUG w Krośnie	61	159	220
OUG w Lublinie	41	86	127
OUG w Poznaniu	163	99	262
OUG w Rybniku	31	208	239
OUG w Warszawie	68	19	87
OUG we Wrocławiu	81	136	217
Razem	800	1 229	2 029

2.2. Dopuszczanie i kontrola wyrobów stosowanych w zakładach górniczych

Prezes WUG sprawuje nadzór i kontrolę nad wyrobami stosowanymi w zakładach górniczych. W ramach tego zadania, m.in., są, w drodze decyzji, dopuszczane do stosowania w ruchu zakładu górniczego następujące wyroby:

- elementy górniczych wyciągów szybowych;
- głowice eksploatacyjne (wydobywcze) wraz z systemami sterowania, z wyłączeniem głowic podmorskich, stosowane w zakładach górniczych wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi;
- urządzenia transportu linowego, kolejki podwieszane, kolejki spągowe oraz ich podzespoły, a także wozy do przewozu osób i wozy specjalne oraz pojazdy z napędem spalinowym do przewozu osób;
- maszyny i urządzenia elektryczne oraz aparatura łączeniowa na napięcie powyżej 1 kV prądu przemienne-go lub powyżej 1,5 kV prądu stałego;
- systemy łączności, bezpieczeństwa i alarmowania;
- zintegrowane systemy sterowania kompleksów wydobywczych i przodkowych;
- taśmy przenośnikowe;
- sprzęt strzałowy (w zakresie dotyczącym urządzeń do mechanicznego wytwarzania i ładowania materia-łów wybuchowych oraz wozów i pojazdów do przewożenia lub przechowywania środków strzałowych).

Wykonując te kompetencje, Prezes WUG wydał w 2018 r.:

- 171 decyzji o dopuszczeniu wyrobów przeznaczonych do stosowania w zakładach górniczych (166 w ob-szarze energomechanicznym oraz 5 w zakresie sprzętu strzałowego);
- 103 decyzje zmieniające warunki stosowania wyrobów określone we wcześniejszych decyzjach o dopusz-czeniu wyrobów (90 w obszarze energomechanicznym oraz 13 w zakresie sprzętu strzałowego);
- 12 decyzji umarzających postępowanie w sprawie dopuszczenia wyrobu do stosowania w zakładach gór-nicznych wobec braku przedmiotowości wniosku albo wycofania wniosku przez wnioskodawcę;
- 15 postanowień zobowiązujących wnioskodawców do przeprowadzenia w ruchu zakładu górniczego prób wyrobów w celu potwierdzenia prawidłowości przyjętych rozwiązań konstrukcyjnych.

W zakładach górniczych, oprócz wyrobów dopuszczonych do stosowania, stosuje się, m.in., wyroby spełnia-jące wymagania dotyczące oceny zgodności.

Prezes Wyższego Urzędu Górniczego jest organem prowadzącym kontrole oraz postępowania, w przypadku wystąpienia niezgodności z wymaganiami, wyrobów wprowadzonych do obrotu i przeznaczonych do stosowania w zakładach górniczych, podlegających następującej dyrektywie lub rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej (WE):

- dyrektywa 2006/42/WE z dnia 17 maja 2006 r. w sprawie maszyn;
- dyrektywa 2014/28/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkow-skich odnoszących się do udostępniania na rynku i kontroli materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego;
- dyrektywa 2014/29/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkow-skich odnoszących się do udostępniania na rynku prostych zbiorników ciśnieniowych;

- dyrektywa 2014/30/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do kompatybilności elektromagnetycznej;
- dyrektywa 2014/32/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku przyrządów pomiarowych;
- dyrektywa 2014/34/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do urządzeń i systemów ochronnych przeznaczonych do użytku w atmosferze potencjalnie wybuchowej;
- dyrektywa 2014/35/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku sprzętu elektrycznego przewidzianego do stosowania w określonych granicach napięcia;
- dyrektywa 2014/68/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku urządzeń ciśnieniowych;
- rozporządzenie 2016/425 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie środków ochrony indywidualnej oraz uchylenia dyrektywy Rady 89/686/EWG;
- rozporządzenie 2016/1628 z dnia 14 września 2016 r. w sprawie wymogów dotyczących wartości granicznych emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych oraz homologacji typu w odniesieniu do silników spalinowych wewnętrznego spalania przeznaczonych do maszyn mobilnych nieporuszających się po drogach.

Prezes WUG, zgodnie z przepisami dotyczącymi wyrobów wprowadzonych do obrotu i przeznaczonych do stosowania w zakładach górniczych, w szczególności przepisami ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności, ustawy z dnia 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 765/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. ustanawiającego wymagania w zakresie akredytacji i nadzoru rynku odnoszące się do warunków wprowadzania produktów do obrotu i uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 339/93 (Dz. Urz. UE L 218 z 13.08.2008, str. 30), prowadzi:

- kontrole spełniania przez wyroby wymagań lub kontrole w zakresie stwarzania przez wyroby zagrożenia;
- postępowania w sprawie wprowadzonych do obrotu lub oddanych do użytku wyrobów niezgodnych z wymaganiami, lub stwarzających zagrożenie.

W ramach nadzoru rynku w 2018 r. przeprowadzono ogółem 37 kontroli, w trakcie których skontrolowano 90 wyrobów. Prezes WUG wydał w 2018 r. decyzję o wycofaniu z obrotu jednego wyrobu, a w przypadku jednego wyrobu stwierdzono niezgodności z zasadniczymi wymaganiami i w związku z tym wszczęto postępowanie.

2.3. Wydawanie pozwoleń i zezwoleń

Materiały wybuchowe stosowane w górnictwie

W zakładach górniczych mogą być stosowane materiały wybuchowe przeznaczone do użytku cywilnego (środki strzałowe w rozumieniu Pgg) oraz sprzęt strzałowy, tj.: wyroby służące do bezpiecznego:

1. Przewożenia środków strzałowych.
2. Przenoszenia środków strzałowych.
3. Przechowywania środków strzałowych.
4. Sporządzania materiałów wybuchowych.
5. Wprowadzania materiałów wybuchowych.
6. Wprowadzania ładunków materiału wybuchowego.
7. Konstruowania obwodów strzałowych.
8. Sprawdzania obwodów strzałowych.
9. Urządzenia służące do odpalania ładunków materiałów wybuchowych.
10. Wyroby służące do wykonywania więcej niż jednej czynności wymienionych w pkt. 1-9.

W roku 2018 dyrektorzy OUG wydali łącznie 28 pozwoleń na nabywanie, przechowywanie, używanie materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego lub na wytwarzanie materiałów wybuchowych metodą *in situ* oraz 39 pozwoleń na przechowywanie i używanie sprzętu strzałowego.

Prezes WUG nadaje także numery identyfikacyjne materiałom wybuchowym przeznaczonym do użytku cywilnego (z wyłączeniem wyrobów pirotechnicznych oraz materiałów niebezpiecznych klasy 4.1) i wpisuje je do rejestru. W roku 2018 wydano 6 świadectw nadania takich numerów identyfikacyjnych. Aktualny rejestr materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego udostępniany jest na bieżąco w Biuletynie Informacji Publicznej WUG.

Oddanie do ruchu obiektów, maszyn i urządzeń zakładu górniczego

W 2018 r. wydano 95 decyzji zezwalających na oddanie do ruchu obiektów, maszyn i urządzeń zakładu górniczego, z czego:

- 3 zezwolenia na oddanie do ruchu urządzeń i układów głównego odwadniania;
- jedno zezwolenie na oddanie do ruchu urządzeń i układów głównego odwadniania wraz z rozdzielnią;
- 3 zezwolenia na oddanie do ruchu stacji odmetanowania wraz z siecią rurociągów;
- 2 zezwolenia na oddanie do ruchu głównej stacji sprężarek powietrza wraz z siecią rurociągów w szybach;
- jedno zezwolenie na oddanie do ruchu rozdzielni 6 kV zasilającej pompownię głównego odwadniania;
- jedno zezwolenie na oddanie do ruchu urządzeń klimatycznych;
- jedno zezwolenie na oddanie do ruchu rozdzielni 6 kV;
- jedno zezwolenie na oddanie do ruchu urządzeń instalacji i sieci elektrycznych;
- 2 zezwolenia na oddanie do ruchu szybów i szybków wraz z wyposażeniem;
- 19 zezwoleń na oddanie do ruchu górniczych wyciągów szybowych;
- 29 zezwoleń na oddanie do ruchu urządzeń, instalacji i sieci elektroenergetycznych wysokiego i średniego napięcia, zasilających obiekty, maszyny i urządzenia wg właściwości SUG;
- 27 zezwoleń na oddanie do ruchu centrali i dyspozytorni wraz z systemami łączności, bezpieczeństwa i alarmowania oraz magistralnymi sieciami telekomunikacyjnymi;
- 5 pozwoleń na eksploatację partii złoża rud miedzi w warunkach specjalnych.

Zgody na odstąpienie od wymagań przewidzianych w przepisach prawa

W szczególnych przypadkach, uzasadnionych warunkami bezpieczeństwa lub gdy jest to niezbędne do wprowadzenia postępu technicznego, przeprowadzenia prac naukowo-badawczych lub doświadczalnych, Prezes WUG na wniosek przedsiębiorcy może, w drodze decyzji, wyrazić na czas oznaczony, nie dłuższy niż 5 lat, zgodę na odstąpienie przez przedsiębiorcę od określonych wymagań przewidzianych w przepisach określających szczegółowe wymagania dotyczące prowadzenia ruchu poszczególnych rodzajów zakładów górniczych oraz szczegółowe wymagania dotyczące przechowywania i używania środków strzałowych i sprzętu strzałowego w ruchu zakładu górniczego – na podstawie art. 120 ust. 3 Pgg.

W 2018 r. Prezes WUG wydał:

- 82 decyzje w zakresie prowadzenia ruchu poszczególnych rodzajów zakładów górniczych, dotyczące w szczególności:
 - zagrożeń wentylacyjnych,
 - zagrożenia sejsmicznego i tąpnięć,
 - wykonywania robót strzałowych,
 - prowadzenia prac spawalniczych w podziemnych wyrobiskach górniczych,
 - jazdy ludzi przenośnikami taśmowymi,
 - urządzeń i instalacji elektroenergetycznych i teletechnicznych,
 - górniczych wyciągów szybowych;
- 2 decyzje w zakresie przechowywania i używania środków strzałowych i sprzętu strzałowego w ruchu zakładów górniczych.

Pozwolenia budowlane

Górnictwo jest obecnie jedyną gałęzią gospodarki, dla której ustawowe zadania z zakresu administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego wykonują organy specjalistyczne. Dodać należy, że w odróżnieniu od organów powszechnych, które tworzą odrębne struktury w zakresie administracji architektoniczno-budowlanej oraz nadzoru budowlanego, działalność organów nadzoru górniczego w tej dziedzinie obejmuje równoległe obydwa obszary zagadnień. Skalę działalności urzędów górniczych w sferze budownictwa obrazuje przede wszystkim liczba nadzorowanych na terenie całego kraju obiektów budowlanych zakładu górniczego. Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. jest ich 10 847 (3 071 budynków i 7 776 budowli). Funkcjonują one w strukturach 610 zakładów górniczych.

Wykonując ustawowe zadania administracji architektoniczno-budowlanej, w 2018 r. organy nadzoru górniczego wydały łącznie 439 decyzji o pozwoleniu na wykonywanie robót budowlanych. Na liczbę tę składa się 259 decyzji, których przedmiotem były obiekty nowo wznoszone, bądź przebudowa lub remont obiektów istniejących, oraz 180 decyzji zezwalających na rozbiórkę obiektów budowlanych zakładu górniczego. Wydano ponadto 21 decyzji o zmianie pozwolenia na budowę, natomiast w ośmiu przypadkach odmówiono zatwierdzenia projektu budowlanego i udzielenia pozwolenia na budowę. Prowadzono również 508 postępowań w sprawach zgłoszeń robót budowlanych, dokonywanych w trybie art. 30 ust. 1 lub art. 31 ust. 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2018 r. poz. 1202 z późn. zm.). Po zakończeniu realizacji inwestycji wydano 53 decyzje o pozwoleniu na użytkowanie.

W ramach uprawnień nadzoru budowlanego, w pięciu przypadkach wstrzymano roboty budowlane prowadzone z naruszeniem przepisów prawa.

2.4. Badanie prawidłowości rozwiązań stosowanych w górnictwie lub przewidzianych do stosowania przez przedsiębiorcę

Na podstawie art. 172 ust. 1 pkt 1 Pgg, przy wykonywaniu nadzoru i kontroli, właściwy organ nadzoru górniczego może badać prawidłowość rozwiązań stosowanych lub przewidzianych przez przedsiębiorcę do stosowania. Właściwy organ nadzoru górniczego (także Prezes WUG) może, na podstawie art. 172 ust. 2 ww. ustawy, w drodze decyzji, nakazać przedsiębiorcy sprawdzenie prawidłowości rozwiązań stosowanych lub przewidzianych do stosowania, a także wskazać sposób tego sprawdzenia.

Prawidłowość projektowanych do stosowania w zakładach górniczych rozwiązań technicznych badana była w szczególności podczas kontroli prowadzonych przed wydaniem pozwolenia na oddanie do ruchu w zakładzie górniczym: podstawowych obiektów, maszyn i urządzeń, obiektów podziemnego zakładu górniczego stanowiących ściany prowadzone w warunkach specjalnych oraz obiektów podziemnego zakładu górniczego stanowiących oddziały eksploatujące partie złóż rud miedzi w warunkach specjalnych, jak również na etapie wydawania decyzji zatwierdzających plany ruchu oraz udzielających pozwoleń na budowę i zatwierdzających projekty budowlane.

Prawidłowość stosowanych rozwiązań technicznych sprawdzana była podczas kontroli prowadzonych w zakładach górniczych oraz w związku z badaniem przyczyn i okoliczności wypadków i awarii, a także niebezpiecznych zdarzeń zaistniałych w ruchu zakładów górniczych.

W 2018 r. organy nadzoru górniczego wydały 19 decyzji nakazujących przedsiębiorcom sprawdzenie prawidłowości stosowanych rozwiązań technicznych. Spośród tych decyzji, 4 wydano w związku z zaistniałymi wypadkami, 13 dotyczyło niebezpiecznych zdarzeń, a dwie – zaistniałych awarii.

2.5. Gospodarka złożem, zagospodarowanie przestrzenne i ochrona środowiska

Opiniowanie projektów zagospodarowania złóż

Na mocy art. 26 ust. 3a oraz 107 ust. 2a Pgg, od 2015 r. organy nadzoru górniczego opiniują projekty zagospodarowania złóż kopalin określonych w art. 10 ust. 1 ww. ustawy, z wyłączeniem złóż węglowodorów, oraz dodatki do tych projektów. Opiniowaniu podlegają projekty dla złóż: węgla kamiennego, metanu występującego jako kopalina towarzysząca, węgla brunatnego, rud metali z wyjątkiem darniowych rud żelaza, metali w stanie rodzimym, rud pierwiastków promieniotwórczych, siarki rodzimej, soli kamiennej, soli potasowej, soli potasowo-magnezowej, gipsu i anhydrytu, kamieni szlachetnych, pierwiastków ziem rzadkich oraz gazów szlachetnych, bez względu na miejsce ich występowania. W powyższych sprawach organy nadzoru górniczego pełnią funkcję organu eksperckiego, wyrażającego stanowisko dla przedsiębiorcy jeszcze przed wszczęciem postępowań prowadzonych przez organy koncesyjne. W 2018 r. zaopiniowano ogółem 13 projektów zagospodarowania złóż i 21 dodatków do tych projektów.

Ochrona zasobów złóż kopalin

Podstawowym zadaniem organów nadzoru górniczego w odniesieniu do gospodarki złożami kopalin w procesie ich wydobywania jest bezpośredni nadzór i kontrola nad ruchem zakładów górniczych. W tym też zakresie, w procesie opiniowania projektów zagospodarowania złóż, zatwierdzania planów ruchu zakładów górniczych oraz podczas przeprowadzanych kontroli, urzędy górnicze egzekwowały:

- realizację wymagań w zakresie wykorzystania zasobów złóż kopalin określonych w koncesjach oraz projektach zagospodarowania złóż;
- prawidłową i racjonalną gospodarkę złożami kopalin w procesie ich wydobywania oraz prawidłowe prowadzenie ewidencji zmian zasobów złóż

- sporządzanie, aktualizację i uzupełnianie dokumentacji mierniczo-geologicznej;
- rozpoznawanie i dokumentowanie warunków geologicznych zalegania złóż;
- wymagania dot. prawidłowej geologicznej obsługi zakładów górniczych.

Nadzorem objęte były kopalnie zarówno złóż surowców energetycznych, jak i metalicznych, chemicznych oraz skalnych. Ogółem, w zakresie mierniczo-geologicznym pracownicy urzędów górniczych wykonali 2 682 roboczości kontrolne, stwierdzając przy okazji szereg nieprawidłowości, które skutkowały wydaniem decyzji, zaleceń oraz zastosowaniem środków represyjnych.

Uzgodnianie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1945, z późn. zm.), projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego – w odniesieniu do zagospodarowania terenów górniczych – wymaga uzgodnienia z właściwym organem nadzoru górniczego. W 2018 r. dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych uzgodnili 308 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W prowadzonych w tych sprawach postępowaniach zwracano uwagę, aby projektowane rozwiązania planistyczne z jednej strony umożliwiały wykonywanie przez przedsiębiorców górniczych uprawnień wynikających z koncesji na wydobywanie kopaliny, a z drugiej zapewniały zachowanie warunków bezpieczeństwa ludzi i ochrony środowiska na terenach objętych wpływami eksploatacji. Podkreślić należy, że w ogólnej liczbie uzgodnień stosunkowo niewielki udział miały uzgodnienia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów górniczych lub ich fragmentów, sporządzanych w trybie art. 104 ust. 2 Pgg. W 2018 r. organy nadzoru górniczego uzgodniły 12 takich planów.

Opiniowanie projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Z mocy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, dla obszaru w granicach administracyjnych gminy sporządza się obowiązkowo studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Choć studium nie jest aktem prawa miejscowego, to stanowi istotny element polityki urbanistycznej.

Sporządzając studium uwzględnia się m.in. zagrożenia dla bezpieczeństwa ludności i jej mienia oraz występowanie obszarów zagrożeń geologicznych, udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych i terenów górniczych. W studium przedstawia się też obiekty lub obszary, dla których w złożach kopalin wyznacza się filar ochronny oraz obszary wymagające przekształceń, rewitalizacji lub rekultywacji.

Organy nadzoru górniczego uczestniczą w procesie tworzenia studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin obejmujących tereny górnicze. W 2018 r. wydały 235 opinii odnoszących się do tych opracowań planistycznych.

Uzgodnianie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania na terenach górniczych

Celem uzgodnienia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu przez organy nadzoru górniczego jest określenie wpływów dokonanej i planowanej eksploatacji górniczej, które powinny być brane pod uwagę w fazie projektowania oraz realizacji inwestycji, dla zapewnienia bezpieczeństwa obiektu, a także minimalizowania uciążliwości podczas jego użytkowania. W 2018 r., w oparciu o przepisy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, wydano 2 882 postanowienia uzgadniające zamierzenia budowlane na terenach górniczych (767 w sprawach lokalizacji inwestycji celu publicznego i 2 115 dotyczące warunków zabudowy).

Dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych zaopiniowali także 237 inwestycji realizowanych na terenach górniczych w trybie przepisów „specustaw”. Najwięcej, bo 202 opinie wydano dla przedsięwzięć objętych ustawą z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1474). Opiniowano też inwestycje realizowane na podstawie:

- ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 710 i 730);
- ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 404 oraz z 2019 r. poz. 630);
- ustawy z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2062 oraz z 2018 r. poz. 1118);
- ustawy z dnia 8 lipca 2010 r. o szczególnych zasadach przygotowania do realizacji inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 433 i 1722.);
- ustawy z dnia 12 lutego 2009 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie lotnisk użytku publicznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1380);
- ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz inwestycji towarzyszących (Dz. U. poz. 1496 oraz z 2019 r. poz. 630).

Ponadto, na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2018 r. poz. 2081 oraz z 2019 r. poz. 630) – głównie na wnioski inwestorów i projektantów – wydano 151 informacji o warunkach górniczo-geologicznych dla zamierzeń inwestycyjnych na terenach górniczych.

W zakresie zagospodarowania terenów górniczych, na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2018 r. poz. 1398 oraz z 2019 r. poz. 730), organy nadzoru górniczego zaopiniowały również 12 projektów gminnych programów rewitalizacji.

Opiniowanie projektów zadań proekologicznych w górnictwie

Na podstawie art. 411 ust. 2 ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018 r. poz. 799, z późn. zm.) Prezes WUG opiniuje wnioski o dofinansowanie ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zadań o charakterze proekologicznym z zakresu górnictwa. W związku z tym, w 2018 r. wydano opinie w odniesieniu do 8 wniosków, przesłanych przez NFOŚiGW, o dofinansowanie przedsięwzięć z zakresu górnictwa, złożonych przez następujące podmioty:

- Spółkę Restrukturyzacji Kopalń S.A. – wnioski pn.:
 - ▶ „Rekultywacja poprzez regulację stosunków wodnych terenu w Brzeszczach przy ul. Św. Wojciecha 77”,
 - ▶ „Rekultywacja zdegradowanych terenów leśnych – Pole F1 w Bytomiu – Miechowicach”,
 - ▶ „Rekultywacja oddziałów leśnych 275 i 280 Nadleśnictwa Chrzanów Leśnictwa Podłęże”.
- Gminę Jaworzno – wnioski pn.:
 - ▶ „Podsadzenie obszaru obejmującego pas od Parkingokładki do hałdy Chopina w Jaworznie”,
 - ▶ „Zabezpieczenie terenu przed skutkami działalności górniczej w rejonie ulicy Nowodługoszyńskiej w Jaworznie”.
- Gminę Wałbrzych – wniosek pn.:
 - ▶ „Budowa systemu do długofalowego zarządzania ryzykiem z uzyskiwanych pomiarów satelitarnych terenów pogórniczych Wałbrzycha”.
- Wyższy Urząd Górniczy – wnioski pn.:
 - ▶ „Doposażenie organów nadzoru górniczego w sprzęt służący do monitorowania eksploatacji kopalni”,
 - ▶ „Inwentaryzacja wyrobisk mających połączenie z powierzchnią, w rejonach zlikwidowanych kopalń rud metali kolorowych”.

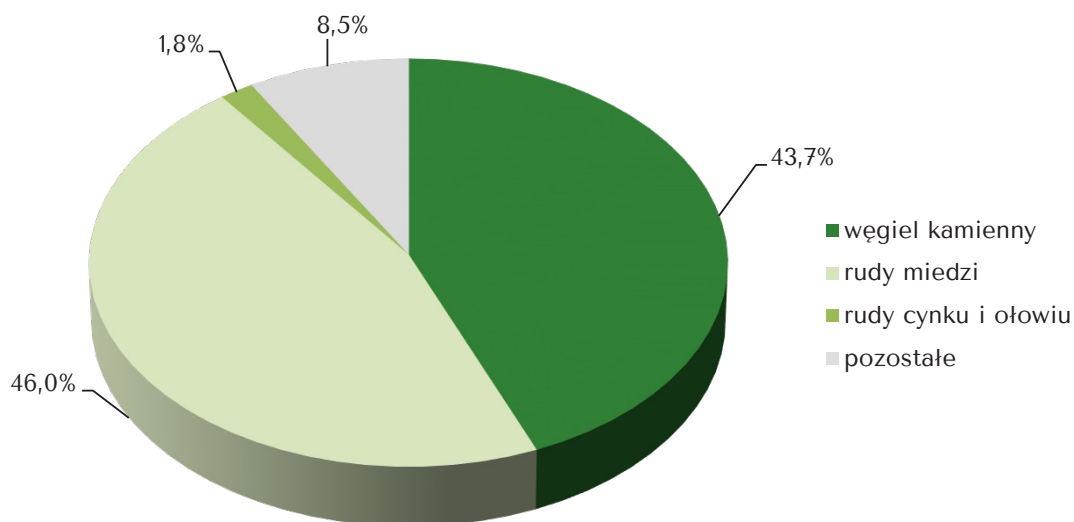
Opiniowanie kierunków rekultywacji terenów zdegradowanych działalnością górnictwem

Obowiązek opiniowania przez organy nadzoru górniczego decyzji w sprawach rekultywacji gruntów po działalności górniczej wynika z art. 22 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1161). Organy nadzoru górniczego uczestniczą w postępowaniach dotyczących rekultywacji gruntów po działalności górniczej. W roku 2018 wydano ogółem 962 postanowienia w sprawach rekultywacji gruntów, w tym 439 postanowień opiniujących uznanie rekultywacji za zakończoną.

Ograniczenie szkodliwych oddziaływań górnictwa na środowisko

Opracowano raporty obejmujące 2017 r. w sprawie: gospodarki odpadami wydobywczymi w 2017 roku, zagospodarowania wód kopalnianych, a także rekultywacji terenów zdegradowanych działalnością górnictwem. Z ww. opracowań wynika, że:

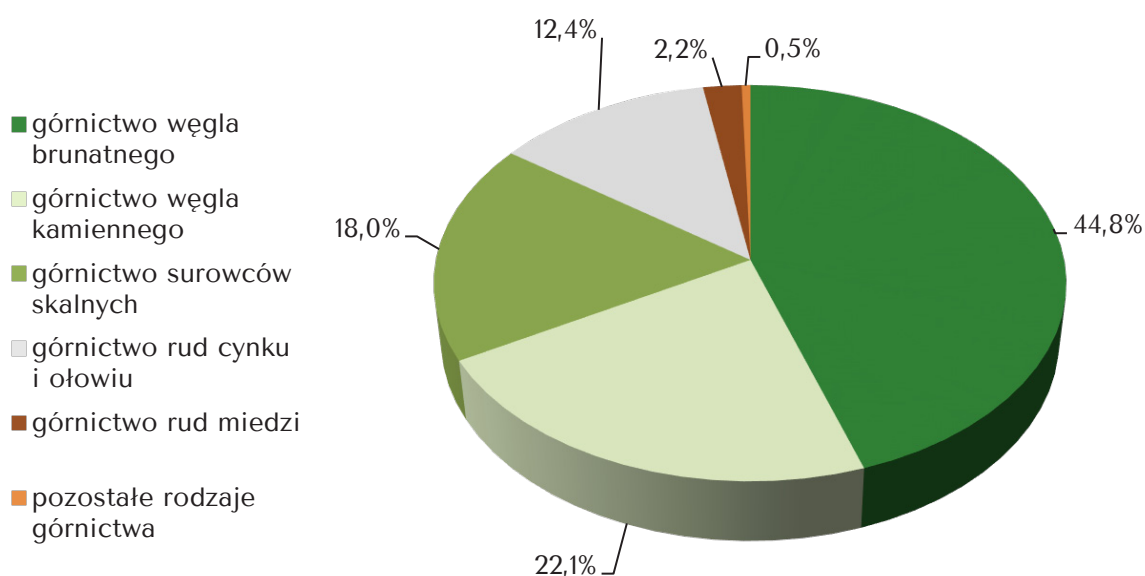
- nadzorowane zakłady górnicze w 2017 r. wytworzyły 64,8 mln ton odpadów wydobywczych. W porównaniu do roku poprzedniego stanowi to ograniczenie ilości odpadów o 8,0 mln ton (ok. 11%). Procentowy udział odpadów przypadających na poszczególne rodzaje górnictwa przedstawiono na rysunku 1;
- największą ilość odpadów, bo 46% (29,8 mln ton), wytworzono w górnictwie rud miedzi, co oznacza spadek o 0,2 mln ton w stosunku do roku wcześniejszego. Nieco mniejsza ilość odpadów – 43,7% (tj. 28,3 mln ton), powstała w kopalniach węgla kamiennego, w tym w kopalniach zlokalizowanych w Górnośląskim Zagłębiu Węglowym 22,6 mln ton, a w kopalni Lubelski Węgiel „Bogdanka” S.A. w Lubelskim Zagłębiu Węglowym prawie 5,7 mln ton. W 2017 r. nastąpiło zmniejszenie ilości odpadów wytworzonych w górnictwie węgla kamiennego aż o 4,3 mln ton (tj. o ok. 13,2%) w porównaniu z rokiem poprzednim. Należy też odnotować, że po raz pierwszy w historii górnictwo węgla kamiennego nie było największym wytwórcą odpadów wydobywczych w Polsce.

Rys. 1. Procentowy udział odpadów w rozbiciu na poszczególne gałęzie górnictwa

Górnictwo rud cynku i ołowiu, reprezentowane przez jedyny czynny zakład górniczy – Kopalnię „Olkuś–Pomorzany”, wytworzyło w 2017 r. odpady w ilości 1,2 mln ton, co stanowiło 1,8% całości przychodu odpadów górniczych. Ilość wytworzonych odpadów była o 0,2 mln ton mniejsza niż w roku poprzednim. Pozostałe gałęzie górnictwa wytworzyły łącznie 5,5 mln ton (8,5%) odpadów wydobywczych. Są to przede wszystkim zakłady górnictwa eksploatujące surowce skalne. W 2017 r. w tej grupie zakładów powstało więc o 3,3 mln ton odpadów mniej niż w roku poprzednim. Przychód mas ziemnych lub skalnych (w tym nadkładu), w 2017 roku niepodlegających ustawie z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2019 r. poz. 701), wyniósł 375,5 mln ton, co stanowi 85,3% całości nieprzydatnego materiału skalnego wydobytego w górnictwie. Masy te, to w 94,2% (tj. 353,6 mln ton) nadkład usuwany w trakcie eksploatacji węgla brunatnego.

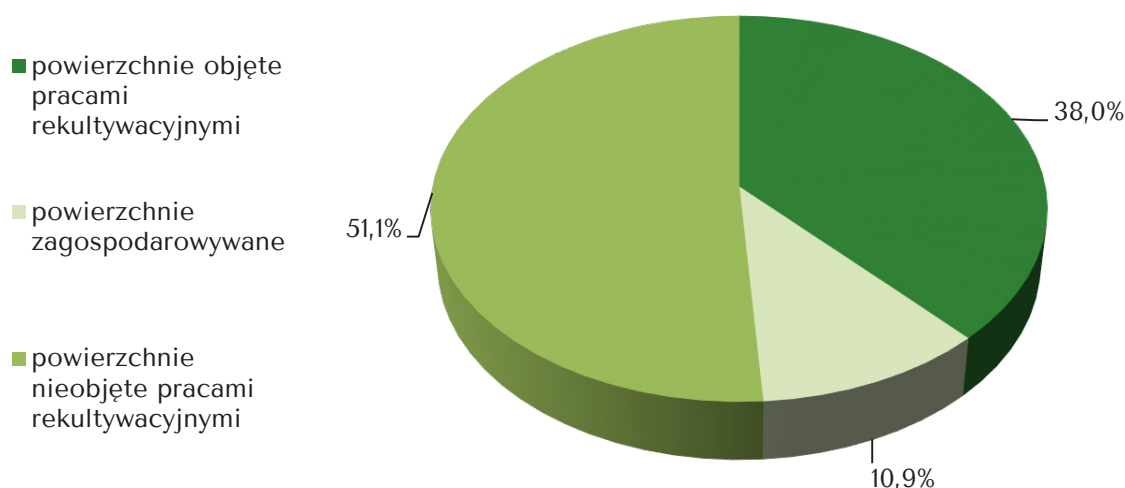
W 2017 r. całkowity dopływ wód do zakładów górniczych wynosił niespełna 2,8 mln m³/dobę, z czego do kopalń: węgla brunatnego – 44,8%, węgla kamiennego – 22,1%, surowców skalnych – 18%, rud cynku i ołowiu 12,4%, a pozostałych (w tym miedzi) – 2,7% (rys. 2).

Rys. 2. Bilans dopływu wód w poszczególnych gałęziach górnictwa w 2017 r.

Dopływ wód zasolonych dotyczy głównie górnictwa podziemnego i kształtuje się od kilku lat na zbliżonym poziomie. Według danych za 2017 r. bilans dopływu wód zasolonych przedstawiał się następująco: górnictwo węgla kamiennego – 62%, górnictwo rud cynku i ołowiu – 26%, górnictwa rud miedzi – 9% oraz pozostałe rodzaje górnictwa – 3%. Dopływ wód słodkich występuje natomiast głównie w zakładach odkrywkowych i przedstawiał się następująco: górnictwo węgla brunatnego – 59%, górnictwo surowców skalnych – 23%, górnictwa węgla kamiennego – 10%, pozostałe rodzaje górnictwa – 8%. Najistotniejszym zanieczyszczeniem, które pojawia się w wodach powierzchniowych w wyniku odwadniania kopalń węgla kamiennego, jest ładunek chlorków i siarczanów. W 2017 r. ujęto i odprowadzono 3,7 tys. ton/dobę ładunku soli.

Powierzchnia gruntów użytkowanych w 2017 r. pod działalność górnictwą wynosiła 41 017,3 ha. W stosunku do roku poprzedniego odnotowano jej minimalny spadek o 179,4 ha, tj. o 0,7%. Największą część, bo 43,4% powierzchni pod działalnością górnictwą, użytkowało górnictwo węgla brunatnego. Górnictwo surowców skalnych oraz górnictwo węgla kamiennego użytkowały – odpowiednio: 38,4 oraz 14,0% powierzchni pod działalnością górnictwą. Poza górnictwem ropy naftowej i gazu ziemnego, użytkującym 2,3% powierzchni gruntów pod działalnością górnictwą, pozostałe rodzaje górnictwa (rud miedzi, cynku i ołowiu oraz siarka i sól) użytkowały nie więcej niż po 1% powierzchni gruntów. Stan rekultywacji i zagospodarowania terenów po działalności górnictwej w 2017 r. przedstawiono na rys. 3. Zamieszczone na nim dane wskazują, że 38,0% powierzchni gruntów zdegradowanych działalnością górnictwą było w trakcie rekultywacji, 10,9% powierzchni zagospodarowywano, natomiast na 51,1% jeszcze nie podjęto wykonywania niezbędnych zabiegów.

Rys. 3. Stan rekultywacji i zagospodarowania terenów po działalności górnictwej

Ochrona obiektów budowlanych na terenach górnictwych i pogórnictwych

Prowadzona przez przedsiębiorców górnictwych eksploatacja kopalni, w szczególności metodą podziemną, skutkuje ujawnianiem się jej wpływów na powierzchnię i obiekty budowlane. Wpływy te charakteryzuje zróżnicowana wielkość oraz zasięg oddziaływania, w zależności od cech górotworu zalegającego nad wybranym złożem oraz charakterystyki dokonanej wcześniej i prowadzonej eksploatacji. Proces ujawniania się wpływów eksploatacji przejawia się w postaci: deformacji ciągłych i deformacji nieciągłych, na skutek których może dochodzić do zmiany stosunków wodnych w górotworze i na powierzchni terenu, oraz oddziaływań dynamicznych – wstrząsów górotworu.

Przedsiębiorca jest zobowiązany do prowadzenia ruchu zakładu w sposób zgodny z przepisami prawa, w szczególności na podstawie planu ruchu zakładu górnictwego, z zapewnieniem zachowania bezpieczeństwa powszechnego, ochrony elementów środowiska oraz ochrony obiektów budowlanych. Przedsięwzięcia niezbędne w celu zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego, ochrony elementów środowiska, ochrony obiektów budowlanych, zapobiegania szkodom i ich naprawy ujmowane są przez przedsiębiorców górnictwych w planach ruchu na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2017 r. w sprawie planów ruchu zakładów górnictwych (Dz. U. poz. 2293). W 2018 r. egzekwowano od przedsiębiorców górnictwych wykonanie

zaleceń określonych w „Wytycznych w zakresie minimalnych wymagań treści planów ruchu podziemnych zakładów górniczych w aspekcie ochrony powierzchni”. Kontrolowano realizację wyników z planu ruchu obowiązków przedsiębiorcy w zakresie dotyczącym geodezyjnych pomiarów deformacji, w tym analizy i interpretacji ich wyników po zakończeniu każdego cyklu pomiarowego, monitoringu oddziaływania na powierzchnię wstrząsów generowanych działalnością górniczą oraz rejestrowania zjawisk deformacji nieciągłych. Zwiększony nacisk położono na wytypowane przez organy nadzoru górniczego obszary szczególnie zagrożone, gdzie analizę oddziaływania górniczego na obiekty budowlane, obiekty inżynierskie i infrastrukturę techniczną oraz stosunki wodne występujące na terenie tych obszarów przeprowadzano w okresach kwartalnych.

Od szeregu już lat Wyższy Urząd Górniczy prowadzi monitorowanie zakresu działalności górniczej w granicach filarów ochronnych i terenów chronionych, z uwagi na ich szczególny charakter. Corocznie opracowywane są raporty ujmujące kierunki zmian w zakresie wydobywania węgla kamiennego, rud miedzi oraz rud cynku i ołowiu.

Z danych zawartych w raporcie opracowanym w roku 2018 dotyczącym zakresu eksploatacji górniczej za 2017 rok wynika, iż wydobywanie węgla kamiennego z zastosowaniem podsadzki w dalszym ciągu malało i w 2017 r. wyniosło 0,6 mln t, co stanowiło jedynie 1,0% całkowitego wydobywania. W zależności od rodzaju eksploataowanej kopaliny wydobywanie z filarów ochronnych wyniosło:

- dla węgla kamiennego: 9,61 mln t z tego z zastosowaniem podsadzki 0,56 mln t;
- dla rud miedzi: 4,0 mln t z tego z zastosowaniem podsadzki 1,55 mln t;
- dla rud cynku i ołowiu 0,14 mln t – całość z zastosowaniem podsadzki.

Największe wydobywanie z filarów ochronnych uzyskiwały kopalnie węgla kamiennego, co jest uzasadnione ich liczbą. Jednakże wydobywanie to sukcesywnie maleje. W stosunku do danych z roku 2000 spadek ten w 2017 r. wyniósł już 43,0%. Co jednak istotniejsze, w tym samym okresie wydobywanie z zastosowaniem podsadzki hydraulicznej zmalało o 89,0%. Malało również wydobywanie rud miedzi z filarów ochronnych. Począwszy od 2002 roku, szczytowego dla tego wydobywania, spadek w 2017 r. wyniósł już 58,0%. W tym samym okresie spadek wydobywania z zastosowaniem podsadzki hydraulicznej był analogiczny.

Tendencja spadkowa dotyczy także wydobywania rud cynku i ołowiu. Spadek ogólnego wydobywania tej rudy od 2002 roku osiągnął w 2017 r. już 62%, a w przypadku eksploatacji z filarów ochronnych 87%. W porównaniu z wyżej wymienionymi kopalniami wielkości wydobywania były i są nieznaczne, jednakże – co istotne – w procesie realizacji robót eksploatacyjnych podsadzka hydrauliczna miała tu nadal znaczący udział, który w 2017 roku wyniósł 82,5%.

2.6. Stwierdzanie i uznawanie kwalifikacji oraz nadawanie uprawnień

Na podstawie art. 58 ust. 2 Pgg, Prezes WUG stwierdza kwalifikacje m.in. kierowników ruchu podziemnych zakładów górniczych, geofizyków górniczych w podziemnych zakładach górniczych, kierowników jednostek ratownictwa górniczego, kierowników okręgowych stacji ratownictwa górniczego, mierniczych górniczych oraz geologów górniczych – w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2016 r. w sprawie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego (Dz. U. poz. 1229). Wykonywanie części czynności w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego wymaga stwierdzenia posiadania kwalifikacji do ich wykonywania, co następuje po przeprowadzeniu egzaminu.

W przypadku WUG właściwą w postępowaniach w sprawie stwierdzenia:

- kwalifikacji do wykonywania czynności w zakresie górnictwa oraz kwalifikacji do wykonywania czynności w zakresie ratownictwa górniczego jest obecnie Komisja egzaminacyjna powołana zarządzeniem nr 28 Prezesa WUG z 12 września 2016 r. w sprawie powołania Komisji egzaminacyjnej dla stwierdzenia kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego (Dz. U. z 2018 r. poz. 186 oraz z 2019 r. poz. 16). Postępowanie kwalifikacyjne prowadzi Departament Górnictwa;
- kwalifikacji do wykonywania czynności mierniczego górniczego oraz kwalifikacji geologa górniczego jest aktualnie Komisja egzaminacyjna powołana zarządzeniem nr 29 Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego z 12 września 2016 r. w sprawie powołania Komisji egzaminacyjnej dla stwierdzenia kwalifikacji mierniczego górniczego oraz kwalifikacji geologa górniczego (Dz. Urz. WUG z 2018 r. poz. 77).

W 2018 r., w zakresie właściwości Prezesa WUG, stwierdzono kwalifikacje do wykonywania czynności:

- kierownika ruchu podziemnego zakładu górniczego wydobywającego węgiel kamienny – 24 osobom;
- kierownika ruchu podziemnego zakładu górniczego wydobywającego rudy metali – 3 osobom;
- kierownika ruchu innych rodzajów podziemnych zakładów górniczych – jednej osobie;
- kierownika ruchu w zakładach górniczych prowadzących podziemne składowanie odpadów metodą podziemną – jednej osobie;
- kierownika ruchu zakładów prowadzących działalność określoną w art. 2 ust. 1 Pgg – 4 osobom;
- kierownika jednostki ratownictwa górniczego w podmiotach zawodowo trudniących się ratownictwem górniczym – 7 osobom;

- kierownika okręgowej stacji ratownictwa górniczego w podmiotach zawodowo trudniących się ratownictwem górniczym – 3 osobom;
- geofizyka górniczego w podziemnych zakładach górniczych – 13 osobom;
- mierniczego górniczego – 6 osobom;
- geologa górniczego – 24 osobom.

Wykazy osób, którym stwierdzono kwalifikacje do wykonywania czynności w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego, są zamieszczane (od 2012 r.) w BIP WUG oraz poszczególnych OUG.

Prezes WUG nadaje uprawnienia rzeczoznawcy do spraw ruchu zakładu górniczego. Rzeczoznawcami mogą być zarówno osoby prawne, jak i osoby fizyczne.

W 2018 r. wydano 60 decyzji nadających te uprawnienia, w następujących grupach:

- grupie I - maszyny wyciągowe;
- grupie II - naczynia wyciągowe;
- grupie III - zawieszenia naczyń wyciągowych i lin wyciągowych;
- grupie IV - liny wyciągowe;
- grupie V - wieże szybowe;
- grupie VI - koła linowe;
- grupie VII - zbrojenie szybowe;
- grupie VIII - urządzenia do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem;
- grupie IX - urządzenia i sprzęt elektryczny;
- grupie X - urządzenia techniczne;
- grupie XII - roboty strzałowe;
- grupie XIII - obudowy kotwowe;
- grupie XIV - obudowy szybów;
- grupie XV - zagrożenie metanowe i pyłowe;
- grupie XVI - zagrożenie pożarowe;
- grupie XVIII - zagrożenie wyrzutem gazów i skał;
- grupie XIX - zagrożenie tąpnięciami;
- grupie XXI - badanie rozwiązań technicznych poprzedzających wprowadzanie nowych systemów eksploatacji rud miedzi, cynku i ołowiu lub odmian tych systemów.
- grupie XXII - badanie rozwiązań technicznych i organizacyjnych dotyczących poszukiwania, rozpoznawania lub wydobywania węglowodorów ze złóż w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej.

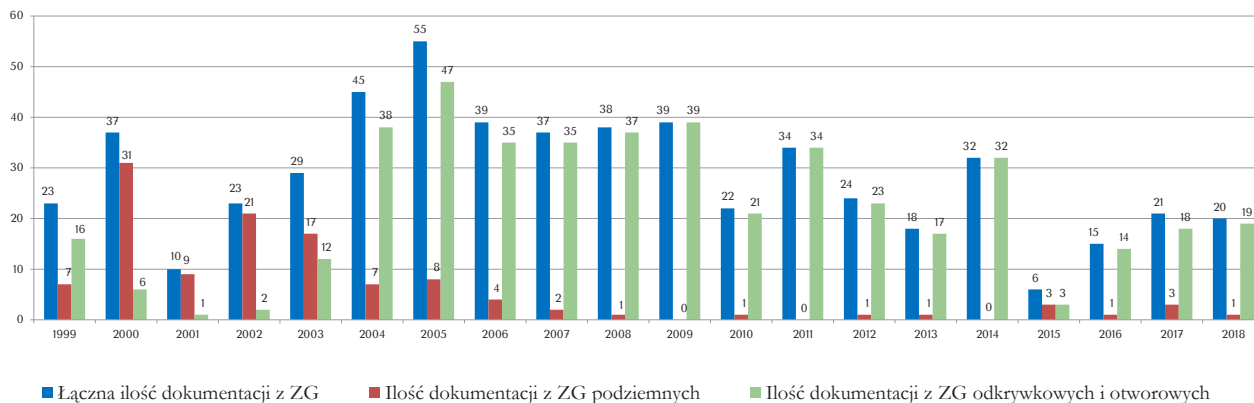
W grupie XI (obudowy zmechanizowane) oraz grupie XVII (zagrożenie wodne) w roku 2018 uprawnień nie nadano.

Wykaz osób, którym nadano uprawnienia rzeczoznawcy do spraw ruchu zakładu górniczego, jest zamieszczony (od 2012 r.) w BIP WUG.

2.7. Przejmowanie oraz udostępnianie dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych

Biuro – Archiwum Dokumentacji Mierniczo-Geologicznej realizuje nałożone przez Pgg na Prezesa WUG zadania w zakresie gromadzenia, archiwizacji i udostępniania dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych. Gromadzenie i archiwizowanie dokumentacji mierniczo-geologicznych prowadzone jest zgodnie z wymogami ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2019 r. poz. 553 i 730), natomiast udostępnianie dokumentacji przy uwzględnieniu reguł określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

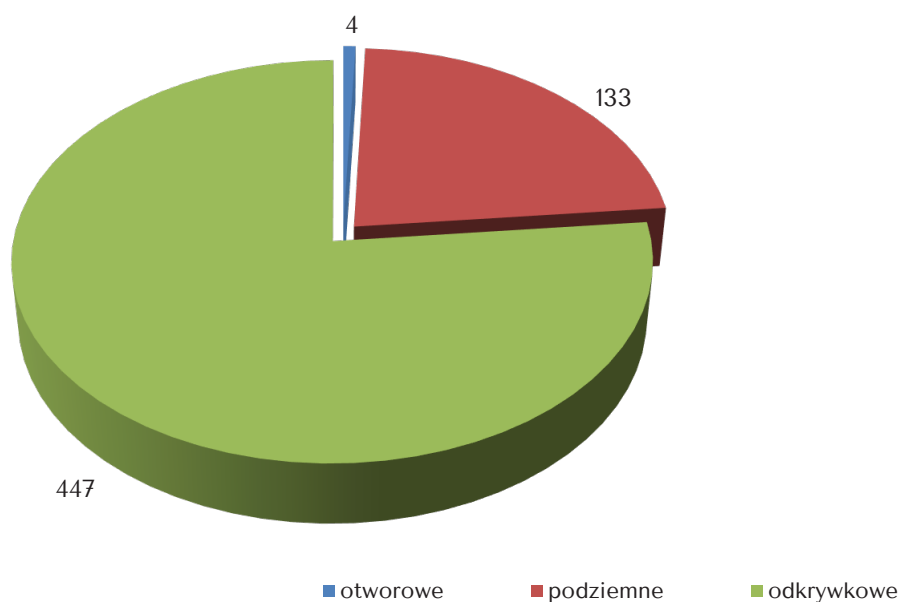
Archiwum Dokumentacji Mierniczo-Geologicznej przejmuje dokumentację mierniczo-geologiczną i inne dokumenty zawierające informację o środowisku w wszystkich typach zlikwidowanych zakładów górniczych z terenu całego kraju. O przejęciu dokumentacji mierniczo-geologicznej Archiwum powiadomiło odpowiednie jednostki administracji państwowej i samorządowej oraz właściwe miejscowo oddziały Archiwum Państwowego. W 2018 r. przejęto dokumentację mierniczo-geologiczną w pełnym lub częściowym zakresie z 20 zlikwidowanych zakładów górniczych. Liczba przejmowanych dokumentacji w poszczególnych latach działalności Archiwum obrazuje rys. 4.

Rys. 4. Liczba dokumentacji przejętych zakładów górniczych w latach 1999-2018

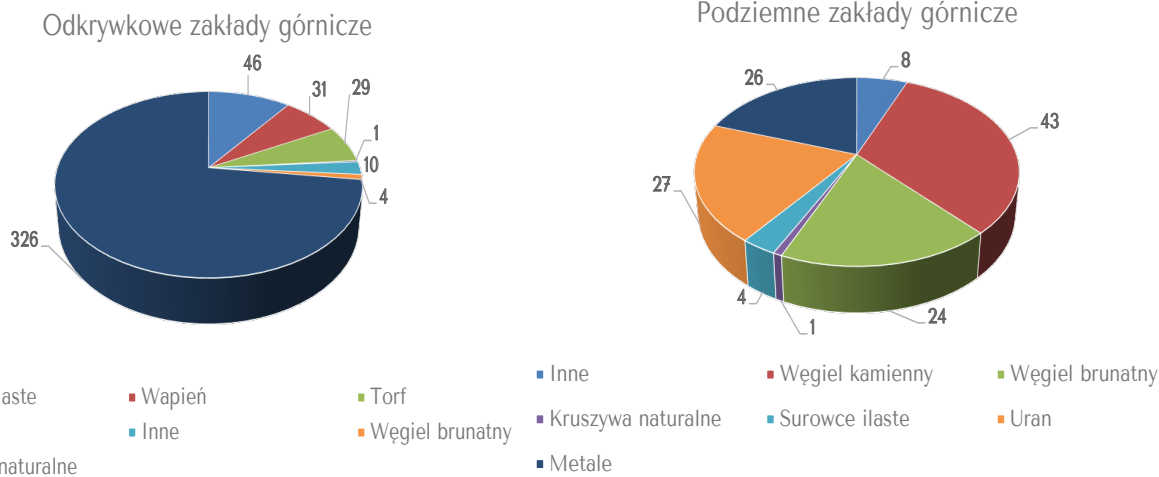
Przejmowane dokumentacje poszczególnych zlikwidowanych zakładów górniczych stanowią zespoły archiwalne. Zakładane są one dla dokumentacji przekazywanych od przedsiębiorców lub ich następców prawnych, a także dla dokumentacji pozyskanych z archiwów zakładowych Okręgowych Urzędów Górniczych, placówek muzealnych, czy też dokumentacji znajdujących się już w zasobach Archiwum.

Do końca 2018 roku założono łącznie 584 zespoły archiwalne, w tym 447 dla zlikwidowanych zakładów górniczych odkrywkowych, 4 dla zlikwidowanych zakładów górniczych otworowych oraz 133 zespoły archiwalne dla zakładów górniczych prowadzących podziemną eksploatację (rys. 5).

Rys. 5. Wykres graficzny liczby przejętych dokumentacji z zakładów górniczych podziemnych, odkrywkowych i otworowych

Wśród podziemnych zakładów górniczych, z których przejęte zostały materiały archiwalne, największą grupę stanowią kopalnie węglowe (węgiel kamienny – 43 zespoły, węgiel brunatny – 24 zespoły) oraz rudne (rudny metali – 26 zespołów, rudy uranu – 27 zespołów). Wśród odkrywkowych zakładów górniczych dokumentacje (bliżej 75%) pochodzą z kopalni kruszyw naturalnych. Liczbę poszczególnych typów zakładów zobrazowano na rys. 6.

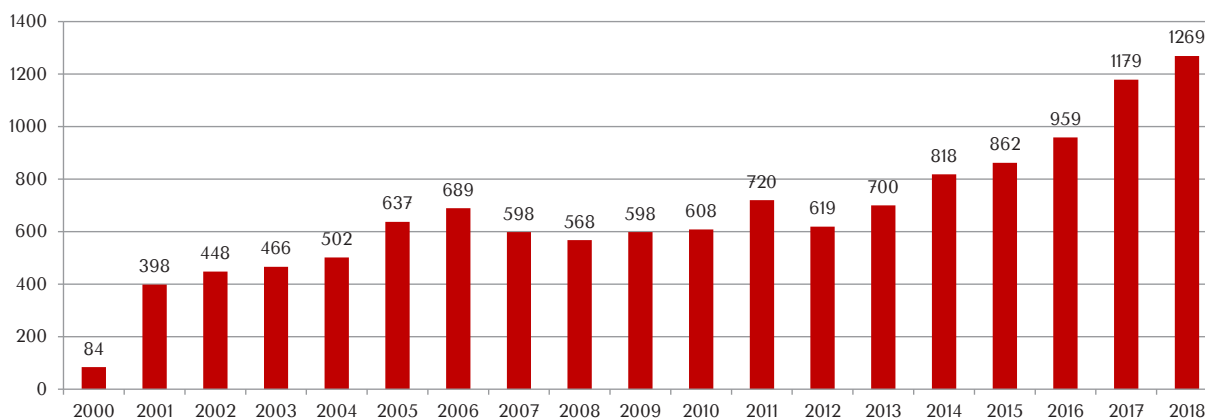
Rys. 6. Liczba dokumentacji poszczególnych typów ZG zgromadzona w Archiwum

Na koniec 2018 r. zarejestrowano w Archiwum 24 316 jednostek archiwalnych. W bazie danych widnieją one jako pojedyncze dokumenty lub jako zbiory dokumentów. Łączny ich zasób w postaci tekstowej i kartograficznej obejmuje ponad 109 tys. egzemplarzy, w tym prawie 50% stanowią dokumenty kartograficzne.

Część dokumentów została przetworzona do postaci elektronicznej. Głównie są to materiały niezbędne dla celów wykorzystywania ich w aplikacjach będących podstawą sporządzania informacji o warunkach geologiczno-górnictwa na terenie pogórnictwa. Na bieżąco skanowane są dokumenty wybrane przez wnioskodawców w siedzibie Archiwum oraz materiały wypożyczone w ramach współpracy z innym podmiotami.

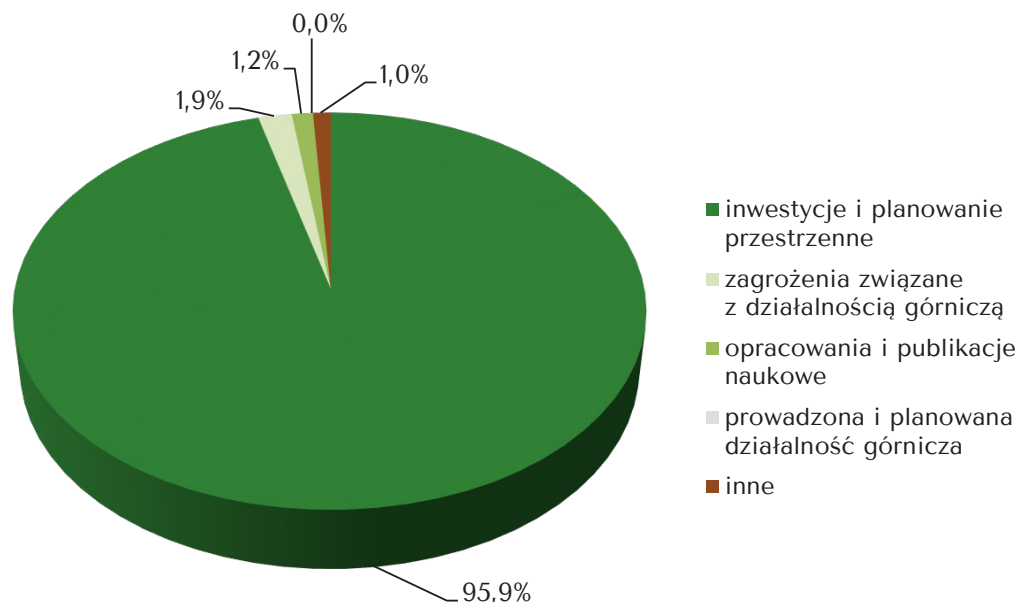
2.7.1. Udostępnianie dokumentacji mierniczo-geologicznej

Udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie realizowane jest poprzez: sporządzanie „Informacji o warunkach geologiczno-górnictwa na terenie pogórnictwa”, przekazanie wybranych kopii dokumentów (w formie papierowej lub elektronicznej), udostępnienie dokumentów do wglądu w siedzibie Archiwum. Informacje udzielane są każdej osobie zainteresowanej na pisemny wniosek, sporządzony według ustalonego wzoru, dostępnego na stronie internetowej www.wug.gov.pl. W 2018 r. rozpatrzono 1 269 wniosków o udzielenie informacji o warunkach geologiczno-górnictwa, a przez cały okres istnienia Archiwum do końca 2018 r. rozpatrzono ich łącznie 12 722. Od 2012 roku następuje tendencja wzrostowa liczby udostępnionych informacji. W okresie tym zwiększyła się ona ponad dwukrotnie (rys. 7).

Rys. 7. Liczba informacji o terenach pogórnictwa wydanych w latach 2000-2018

Ponadto zgromadzoną dokumentację, jak i jej spisy, udostępniono do wglądu w siedzibie Archiwum. Tam też udzielane są wyjaśnienia stronom składającym wnioski o wydanie informacji o warunkach geologiczno-górnictwa na terenie pogórnictwa. Udzielane informacje służą do celów związanych z: inwestycjami i planowaniem przestrzennym, zagrożeniami związanymi z działalnością górnictwa, wykonywaniem opracowań i publikacji naukowych, prowadzeniem i planowaniem działalności górnictwa oraz innymi potrzebami interesantów. Udział procentowy wymienionych informacji przedstawiono na rys. 8.

Rys. 8. Charakter przedmiotowy informacji udzielanych przez Archiwum w roku 2018

W ramach wdrażania procedur związanych z zapewnieniem publicznego dostępu do informacji zamieszczano na stronie BIP Wyższego Urzędu Górniczego aktualny spis kart wraz z kartami informacyjnymi dokumentacji mierniczo-geologicznych zlikwidowanych zakładów górniczych. Na koniec 2018 r. zamieszczono łącznie 473 karty informacyjne.

2.8. Działalność kontrolna urzędów górniczych i badania powypadkowe

2.8.1. Działalność kontrolna okręgowych urzędów górniczych i Specjalistycznego Urzędu Górniczego

W ramach sprawowanego nadzoru i kontroli nad ruchem zakładów górniczych oraz nad pozostałymi podmiotami i jednostkami, pracownicy inspekcyjno-techniczni okręgowych urzędów górniczych i Specjalistycznego Urzędu Górniczego w 2018 roku wykonali 19 144 roboczodniówki (rdn), w tym 16 852 w ramach kontroli.

Z ogólnej liczby 16 852 wykonanych roboczodniówek kontrolnych, liczba roboczodniówek w ramach kontroli planowanych wyniosła 15 064 rdn (89%), w ramach kontroli doraźnych 959 rdn (5,7%), w ramach kontroli powtórnych 57 rdn (0,3%) i w ramach kontroli na wniosek 772 rdn (5%).

Ponadto, realizując zadania wynikające z Pgg, pracownicy inspekcyjno-techniczni okręgowych urzędów górniczych i SUG wykonali:

- 943 roboczodniówki w ramach ustalania stanu faktycznego i przyczyn zaistniałych zdarzeń lub wypadków;
- 218 roboczodniówek w ramach nadzoru nad akcjami ratowniczymi;
- 985 roboczodniówek związanych z postępowaniem dotyczącym działalności bez wymaganej koncesji (nielegalna eksploatacja);
- 146 roboczodniówek związanych z wykonywaniem innych czynności (np. rekultywacja, szkody).

Szczegółowe dane dotyczące liczby roboczodniówek wykonanych w 2018 r. przez pracowników inspekcyjno-technicznych OUG i SUG przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Zbiorcze zestawienie liczby roboczodniówek wykonanych w 2018 roku przez pracowników inspekcyjno-technicznych okręgowych urzędów górniczych i SUG

Urząd górniczy	Roboczodniówki kontrolne wykonane					Roboczodniówki wykonane w ramach				Ogółem (6-10)
	w zakładach górniczych	w ośrodkach szkoleniowych	w jednostkach ratownictwa górniczego	w pozostałych jednostkach	Ogółem (2-5)	ustalania stanu faktycznego oraz przyczyn zdarzeń i wypadków	nadzoru nad akcjami ratowniczymi	czynności związanych z nielegalną eksploatacją	innymi czynnościami	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
OUG w Gdańsku	668	0	0	82	750	0	0	208	0	958
OUG w Gliwicach	2 311	7	9	77	2 404	170	5	40	0	2619
OUG w Katowicach	2 017	6	2	72	2 097	70	124	14	4	2 309
OUG w Kielcach	885	5	0	33	923	28	2	160	58	1 171
OUG w Krakowie	983	8	2	257	1 250	2	0	31	11	1 294
OUG w Krośnie	856	4	0	177	1 037	3	0	91	0	1 131
OUG w Lublinie	977	8	0	15	1 000	39	0	103	8	1 150
OUG w Poznaniu	1 128	7	9	114	1 258	30	0	133	3	1 424
OUG w Rybniku	1 648	12	6	47	1 713	259	83	25	16	2 096
OUG w Warszawie	621	3	0	75	699	18	0	135	33	885
OUG we Wrocławiu	1 715	12	3	32	1 762	282	4	45	13	2 106
SUG	1 807	0	0	152	1 959	42	0	0	0	2 001
Razem	15 616	72	31	1 133	16 852	943	218	985	146	19 144

W ramach działalności kontrolnej prowadzonej w roku 2018 w podziemnych zakładach górniczych przez okręgowe urzędy górnicze w: Gliwicach, Katowicach, Lublinie, Rybniku, Wrocławiu oraz przez Specjalistyczny Urząd Górniczy, na zmianach innych niż ranna wykonano 740 roboczodniówek, co stanowi 8,77% wszystkich roboczodniówek kontrolnych wykonanych w tych zakładach.

2.8.2. Działalność kontrolna Wyższego Urzędu Górniczego

Pracownicy inspekcyjno-techniczni Wyższego Urzędu Górniczego w ramach działalności kontrolno-nadzorczej w roku 2018 wykonali łącznie 1 446 roboczodniówek (tabela 3), w tym:

- 1 367 roboczodniówek kontrolnych w zakładach górniczych oraz innych nadzorowanych podmiotach i jednostkach, w oparciu o ustawę z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2168, z późn. zm.) oraz, od 30 kwietnia 2018 r., w oparciu o ustawę z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. poz. 646, z późn. zm.);
- 45 roboczodniówek w ramach ustalania stanu faktycznego i przyczyn zaistniałych zdarzeń lub wypadków oraz nadzoru nad akcjami ratowniczymi;
- 34 roboczodniówki w ramach nadzoru nad merytoryczną działalnością dyrektorów urzędów (OUG/SUG).

Szczegółowe dane dotyczące liczby roboczodniówek wykonanych w 2018 r. przez pracowników inspekcyjno-technicznych WUG przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 3. Zbiorcze zestawienie liczby roboczodniówek wykonanych w 2018 roku przez pracowników inspekcyjno-technicznych Wyższego Urzędu Górniczego

Komórka WUG	Roboczodniówki kontrolne wykonane w zakładach górniczych oraz innych podmiotach i jednostkach	Roboczodniówki wykonane w ramach ustalania stanu faktycznego oraz przyczyn zdarzeń i wypadków, a także w ramach nadzoru nad akcjami ratowniczymi	Roboczodniówki wykonane w ramach nadzoru nad merytoryczną działalnością dyrektorów urzędów górniczych	Ogółem
Departament Górnictwa	273	40	10	323
Departament Energomechaniczny	495	4	15	514
Departament Ochrony Środowiska i Gospodarki Złóżem	379	0	9	388
Departament Warunków Pracy i Szkolenia	220	1	0	221
Razem	1 367	45	34	1 446

2.8.3. Badania powypadkowe

W 2018 r., w związku z zaistniałymi niebezpiecznymi zdarzeniami, wypadkami oraz zgonami naturalnymi, dyrektorzy OUG i SUG przeprowadzili i zakończyli: 107 badań mających na celu ustalenie stanu faktycznego i przyczyn niebezpiecznych zdarzeń, wypadków oraz zgonów naturalnych, tj.:

- ▶ 18 badań wypadków śmiertelnych,
- ▶ 16 badań wypadków ciężkich,
- ▶ 9 badań wypadków zbiorowych,
- ▶ 21 badań innych wypadków,
- ▶ 33 badania niebezpiecznych zdarzeń,
- ▶ 10 badań zgonów naturalnych.

Szczegółową statystykę badań przyczyn i okoliczności niebezpiecznych zdarzeń, wypadków oraz zgonów naturalnych w 2018 r. w poszczególnych urzędach górniczych przedstawiono w tabeli 4.

Tabela 4. Liczba zakończonych przez poszczególne urzędy górnicze w 2018 r. postępowań prowadzonych w celu ustalenia przyczyn i okoliczności niebezpiecznych zdarzeń, wypadków oraz zgonów naturalnych

Urząd górniczy	Badania przyczyn i okoliczności niebezpiecznych zdarzeń oraz wypadków	Badania przyczyn i okoliczności zgonów naturalnych	Ogółem
OUG w Gdańsku	6	0	6
OUG w Gliwicach	11	4	15
OUG w Katowicach	24	2	26
OUG w Kielcach	2	0	2
OUG w Krakowie	3	0	3
OUG w Krośnie	0	0	0
OUG w Lublinie	4	0	4
OUG w Poznaniu	3	0	3
OUG w Rybniku	15	1	16
OUG w Warszawie	2	0	2
OUG we Wrocławiu	22	2	24
SUG	5	1	6
WUG	0	0	0
Razem (OUG+SUG+WUG)	97	10	107

2.9. Stwierdzone nieprawidłowości i zatrzymane roboty

Przy wykonywaniu nadzoru i kontroli organ nadzoru górniczego jest obowiązany nakazać usunięcie nieprawidłowości powstałych wskutek naruszenia przepisów stosowanych w ruchu zakładu górniczego lub warunków określonych w planie ruchu zakładu górniczego, a w przypadku działalności prowadzonej na podstawie koncesji udzielonej przez starostę – warunków dotyczących ruchu zakładu górniczego, określonych w tej koncesji. Jeżeli stwierdzone zostanie bezpośrednie zagrożenie dla zakładu górniczego, jego pracowników, bezpieczeństwa powszechnego lub środowiska, organ nadzoru górniczego może w całości albo w części wstrzymać ruch tego zakładu lub jego urządzeń, określając warunki wznowienia ich ruchu.

W związku z wynikami kontroli oraz oględzin miejsc niebezpiecznych zdarzeń i wypadków przeprowadzonych w 2018 r., pracownicy inspekcyjno-techniczni urzędów górniczych w wyniku ustalenia stanu faktycznego wstrzymali w 1 431 przypadkach w całości lub części ruch zakładu górniczego lub jego urządzeń, w tym w 1 274 przypadkach w kopalniach węgla kamiennego.

Szczegółowe dane dotyczące liczby wstrzymanych robót górniczych lub wstrzymanego ruchu maszyn i urządzeń w poszczególnych rodzajach zakładów górniczych oraz poszczególnych obszarach w 2018 r. przez pracowników inspekcyjno-technicznych urzędów górniczych przedstawiono w tabeli 5. Najwięcej zatrzymań w kopalniach węgla kamiennego było spowodowanych nieprawidłowym stanem urządzeń energomechanicznych, których zatrzymano 964, w tym 747 urządzeń mechanicznych i 211 urządzeń elektrycznych.

Tabela 5. Wstrzymane przez organy nadzoru górniczego roboty górnicze oraz wstrzymane przez te organy ruch maszyn i urządzeń w zakładach górniczych w 2018 r.

Rodzaj zakładu górniczego	Przedmiot wstrzymania							Ogółem
	eksploatacja ścian	drażnienie chodników	eksploatacja zabitek	inne roboty górnicze	urządzenia mechaniczne	urządzenia elektryczne	inne urządzenia	
kopalnie węgla kamiennego	123	116	0	71	747	211	6	1 274
pozostałe podziemne zakłady górnicze	0	6	8	0	11	24	0	49
odkrywkowe zakłady górnicze	3	0	0	64	23	11	3	104
otworowe zakłady górnicze	0	0	0	1	1	0	2	4
Razem	126	122	8	136	782	246	11	1 431

2.10. Działalność represyjna

W 2018 r. nie wydano decyzji w trybie art. 175 ust. 1 Pgg (w 2017 r. wydano jedną decyzję w trybie art. 175 ust. 1 pkt 2 lit. a Pgg, nakładającą na przedsiębiorcę karę pieniężną w wysokości 244,13 zł).

W 2018 r. Prezes WUG wydał dwie decyzje w trybie art. 77 ust. 1 Pgg w odniesieniu do osób kierownictwa i dozoru ruchu zakładów górniczych, wykonujących czynności z rażącym niedbalstwem, z naruszeniem ustawy lub rażącym naruszeniem wydanych na jej podstawie przepisów (w 2017 r. brak ww. decyzji).

Organy nadzoru górniczego skierowały do sądów rejonowych 173 wnioski o ukaranie sprawców wykroczeń. Wnioski do sądów rejonowych w 46 przypadkach skierowane zostały w związku z badaniem przyczyn i okoliczności niebezpiecznych zdarzeń i wypadków w zakładach górniczych, a w 127 przypadkach w wyniku przeprowadzonych kontroli w zakładach górniczych. Liczba spraw rozpoznanych przez sądy rejonowe w 2018 r. wyniosła 173.

Suma orzeczonych kar grzywny wyniosła 205 850 zł, a średnia wysokość kary grzywny 1 204 zł. Szczegółowe dane dotyczące liczby wniosków skierowanych do sądów rejonowych oraz dodatkowe dane dotyczące spraw wszczętych w tym zakresie przedstawiono w tabelach 6 i 7.

Tabela 6. Liczba wniosków o ukaranie w sprawach o wykroczenia, skierowanych w 2018 r. przez organy nadzoru górniczego do sądów rejonowych

Urząd górniczy	Liczba wniosków skierowanych do sądów w związku z zaistniałymi niebezpiecznymi zdarzeniami oraz wypadkami	Liczba wniosków skierowanych do sądów w związku z przeprowadzonymi kontrolami	Ogółem
OUG w Gdańsku	0	17	17
OUG w Gliwicach	0	4	4
OUG w Katowicach	24	11	35
OUG w Kielcach	5	17	22
OUG w Krakowie	2	8	10
OUG w Krośnie	0	5	5
OUG w Lublinie	3	12	15
OUG w Poznaniu	0	23	23
OUG w Rybniku	7	10	17
OUG w Warszawie	0	11	11
OUG we Wrocławiu	4	4	8
SUG	1	0	1
WUG	0	5	5
Razem	46	127	173

Tabela 7. Statystyka spraw o wykroczenia oraz liczba osób ukaranych przez sądy rejonowe na wniosek organów nadzoru górniczego w 2018 r.

Urząd górniczy	Liczba wniosków o ukaranie, skierowanych do sądów rejonowych	Liczba wniosków o ukaranie, rozpoznanych przez sądy rejonowe	Orzeczona grzywna (w zł)	Uniewinnienia, przedawnienia, odstąpienia od wymierzenia kary	Liczba osób ukaranych			
					kierownictwo	dozór wyższy	dozór	inne osoby
OUG w Gdańsku	17	10	10 700	0	7	0	0	3
OUG w Gliwicach	4	11	8 500	0	2	0	4	5
OUG w Katowicach	35	34	31 400	0	6	9	13	6
OUG w Kielcach	22	17	17 200	0	8	1	3	5
OUG w Krakowie	10	9	6 200	0	6	0	1	2
OUG w Krośnie	5	7	7 000	0	0	0	1	6
OUG w Lublinie	15	14	12 400	0	1	0	3	10
OUG w Poznaniu	23	26	59 200	0	4	0	1	21
OUG w Rybniku	17	20	17 150	0	2	9	4	5
OUG w Warszawie	11	12	24 300	0	1	0	2	9
OUG we Wrocławiu	8	7	4 800	0	0	2	1	4
SUG	1	1	3 000	0	0	0	1	0
WUG	3	3	4 000	0	0	3	0	0
Razem	171	171	205 850	0	37	24	34	76

W 2018 r. organy nadzoru górniczego oraz pracownicy urzędów górniczych w stosunku do sprawców naruszających obowiązki pracownicze zastosowali w 1 071 przypadkach środki oddziaływania wychowawczego przewidziane w art. 41 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2019 r. poz. 821).

W 41 przypadkach środki oddziaływania wychowawczego zostały zastosowane w związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi podczas badania przyczyn i okoliczności zaistniałych niebezpiecznych zdarzeń oraz wypadków (z czego 22 w wyniku pisemnego wystąpienia dyrektorów urzędów górniczych), a w 1 030 przypadkach w związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi podczas kontroli (z czego 1 008 środków zostało zastosowanych przez pracowników inspekcji technicznych, a 22 zostało zastosowanych w wyniku pisemnego wystąpienia dyrektorów OUG, SUG lub Prezesa WUG, skierowanego do pracodawcy). Liczbę środków oddziaływania wychowawczego obrazującą środki zastosowane w związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi w związku z zaistniałymi niebezpiecznymi zdarzeniami i wypadkami oraz podczas kontroli przedstawiono w tabeli 8.

Tabela 8. Liczba środków oddziaływania wychowawczego zastosowanych w 2018 r.

Urząd górniczy	Liczba zastosowanych środków w związku z niebezpiecznymi zdarzeniami oraz wypadkami			Liczba zastosowanych środków w związku z kontrolami			Łączna liczba zastosowanych środków		
	nałożonych przez pracowników inspekcji technicznych	nałożonych w związku z pismem organu nadzoru górniczego	Ogółem	nałożonych przez pracowników inspekcji technicznych	nałożonych w związku z pismem organu nadzoru górniczego	Ogółem	nałożonych przez pracowników inspekcji technicznych	nałożonych w związku z pismem organu nadzoru górniczego	Ogółem
OUG w Gdańsku	0	0	0	12	0	12	12	0	12
OUG w Gliwicach	4	22	26	316	4	320	320	26	346
OUG w Katowicach	0	0	0	116	17	133	116	17	133
OUG w Kielcach	3	0	3	39	1	40	42	1	43
OUG w Krakowie	0	0	0	26	0	26	26	0	26
OUG w Krośnie	0	0	0	46	0	46	46	0	46
OUG w Lublinie	0	0	0	9	0	9	9	0	9
OUG w Poznaniu	0	0	0	1	0	1	1	0	1
OUG w Rybniku	12	0	12	368	0	368	380	0	380
OUG w Warszawie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OUG we Wrocławiu	0	0	0	57	0	57	57	0	57
SUG	0	0	0	16	0	16	16	0	16
Razem OUG + SUG	19	22	41	1 006	22	1 028	1 025	44	1 069
WUG	0	0	0	2	0	2	2	0	2
Razem OUG + SUG + WUG	19	22	41	1 008	22	1 030	1 027	44	1 071

W 2018 r. grzywnami w drodze mandatu karnego zostało ukaranych 975 osób na kwotę 405 950 zł, w tym 92 osoby kierownictwa, 113 osób wyższego dozoru ruchu, 377 osób dozoru ruchu oraz 393 inne osoby.

Liczbę osób ukaranych grzywną w drodze mandatu karnego oraz łączną kwotę grzywnien nałożonych w tym trybie w 2018 r. przedstawiono w tabeli 9.

Tabela 9. Liczba osób ukaranych grzywną w drodze mandatu karnego oraz łączna kwota grzywien nałożonych w tym trybie w 2018 r.

Urząd górniczy	Liczba osób ukaranych	Łączna kwota nałożonych grzywien (w zł)	Liczba osób ukaranych na stanowiskach			
			kierownictwa	dozoru wyższego	dozoru	innych osób w ruchu zakładu górniczego
OUG w Gdańsku	86	30 300	12	0	5	69
OUG w Gliwicach	54	24 200	9	7	31	7
OUG w Katowicach	260	118 650	4	37	184	35
OUG w Kielcach	35	16 500	2	0	6	27
OUG w Krakowie	92	34 900	27	6	23	36
OUG w Krośnie	29	10 000	5	9	7	8
OUG w Lublinie	76	33 900	7	3	18	48
OUG w Poznaniu	82	28 250	12	0	12	58
OUG w Rybniku	95	41 950	2	18	49	26
OUG w Warszawie	40	12 950	1	0	3	36
OUG we Wrocławiu	83	34 900	7	6	27	43
SUG	26	12 050	1	21	4	0
Razem OUG + SUG	958	398 550	89	107	369	393
WUG	17	7 400	3	6	8	0
Razem OUG + SUG + WUG	975	405 950	92	113	377	393

2.11. Działalność komisji powoływanych przez Prezesa WUG

Prezes WUG obowiązany jest do powoływania komisji do opiniowania stanu bezpieczeństwa powszechnego, związanego z ruchem zakładu górniczego, stanu bezpieczeństwa pracy w górnictwie oraz stanu rozpoznania i zwalczania zagrożeń w zakładach górniczych.

W 2018 r. istniały następujące, mające taki status, komisje:

- Komisja Bezpieczeństwa Pracy w Górnictwie;
- Komisja do spraw Ochrony Powierzchni;
- Komisja do spraw Zagrożeń w Podziemnych Zakładach Górniczych Wydobywających Węgiel Kamienny (do 30 czerwca 2018 r.);
- Komisja do spraw Zagrożeń w Podziemnych Zakładach Górniczych Wydobywających Kopaliny inne niż Węgiel Kamienny (do 30 czerwca 2018 r.);
- Komisja do spraw Zagrożeń w Zakładach Górniczych (od 1 lipca 2018 r.);
- Komisja do spraw Szkoleń w Górnictwie;
- komisje powoływane w celu wyjaśnienia przyczyn i okoliczności zaistniałych katastrof, niebezpiecznych zdarzeń i wypadków.

Komisja Bezpieczeństwa Pracy w Górnictwie

Do zadań Komisji należy przedstawianie Prezesowi WUG opinii, wniosków oraz propozycji dotyczących stanu bezpieczeństwa pracy w górnictwie, w szczególności w zakresie:

- bezpieczeństwa i higieny pracy;
- stosowania przepisów wydanych na podstawie art. 120 ust. 1, art. 120 ust. 2 albo art. 124 Pgg;
- zagadnień niewymienionych w pkt 1 i 2, istotnych dla bezpieczeństwa pracy w górnictwie, wskazanych przez Prezesa WUG.

W 2018 r. odbyło się jedno posiedzenie Komisji Bezpieczeństwa Pracy w Górnictwie (14 listopada). Komisja, w formie uchwały, przedłożyła Prezesowi WUG opinie o następującej treści:

1. Analiza stanu wypadkowości wskazuje na niepokojący wzrost wypadków śmiertelnych i innych w kopalniach odkrywkowych, w szczególności w odniesieniu do małych zakładów górniczych. Komisja wskazuje na potrzebę pilnych działań w celu podniesienia kwalifikacji osób zatrudnionych w tych zakładach.
2. Uwzględniając wnioski Komisji powołanej przez Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego do zbadania przyczyn i okoliczności tąpnięcia oraz wypadku zbiorowego, zaistniałych w dniu 5 maja 2018 r. w JSW S.A. KWK „Borynia-Zofiówka-Jastrzębie” Ruch „Zofiówka” w Jastrzębiu-Zdroju, należy niezwłocznie zweryfikować zakres stosowanych metod i kryteriów oceny stanu zagrożenia tąpnięciami w zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny, z uwzględnieniem specyficznych dla każdego zakładu górniczego warunków górniczo-geologicznych. Weryfikacji należy poddać również zakres aktualny i projektowany robót górniczych z uwagi na zagrożenie tąpnięciami.

Komisja do spraw Zagrożeń w Podziemnych Zakładach Górniczych Wydobywających Węgiel Kamienny (funkcjonowała do 30 czerwca 2018 r.)

W 2018 r. odbyły się 2 posiedzenia Komisji. Rozpatrzono 4 sprawy, w których podjęto uchwały. Przedmiotem posiedzeń było opiniowanie:

- kompleksowych projektów eksploatacji pokładów i złóż zagrożonych tąpnięciami oraz aneksów do tych projektów;
- zagadnień związanych z prowadzeniem robót górniczych w rejonach szczególnie zagrożonych;
- poprawności stosowanych rozwiązań organizacyjno-technicznych podczas prowadzenia robót górniczych.

Komisja do spraw Zagrożeń w Podziemnych Zakładach Górniczych Wydobywających Kopaliny inne niż Węgiel Kamienny (funkcjonowała do 30 czerwca 2018 r.)

W 2018 r. nie odbywały się posiedzenia Komisji.

Komisja do spraw Zagrożeń w Zakładach Górniczych (funkcjonuje od 1 lipca 2018 r.)

Do zadań Komisji do spraw Zagrożeń w Zakładach Górniczych należy:

- opiniowanie stanu rozpoznania i zwalczania zagrożeń w zakładach górniczych oraz zakładach – w celu bezpiecznego prowadzenia robót w warunkach występowania tych zagrożeń;
- opiniowanie projektów prowadzenia robót górniczych w rejonach szczególnie zagrożonych tąpnięciami, pożarami, zapaleniem metanu, wyrzutami gazów i skał lub innymi zagrożeniami naturalnymi lub technicznymi występującymi w zakładach górniczych w związku z eksploatacją złóż;
- opiniowanie projektów odmetanowania zakładów górniczych lub zakładów oraz projektów wydobycia metanu ze złóż węgla kamiennego przez otwory z powierzchni;
- opiniowanie projektów wprowadzania wód technologicznych i innych do górotworu w aspekcie zagrożenia wodnego dla wyrobisk górniczych;
- analizowanie i ocenianie stanu przewietrzania wyrobisk podziemnych z uwzględnieniem parametrów mikroklimatu powietrza kopalnianego na stanowiskach pracy;
- opiniowanie projektowanych, w szczególności nowych, systemów eksploatacji w zakładach górniczych;
- opiniowanie projektów likwidacji zakładów górniczych lub zakładów albo ich oznaczonych części w kontekście związanych z tym zagrożeń;
- opiniowanie projektów aktów normatywnych, Polskich Norm oraz rozwiązań organizacyjno-technicznych, dotyczących zakresu zadań Komisji;
- inicjowanie prac badawczych związanych z zakresem zadań Komisji.

W 2018 r. odbyły się dwa posiedzenia Komisji. Rozpatrzono 3 sprawy, w których podjęto uchwały. Przedmiotem posiedzeń było opiniowanie:

- kompleksowych projektów eksploatacji pokładów i złóż zagrożonych tąpnięciami oraz aneksów do tych projektów;
- zagadnień związanych z prowadzeniem robót górniczych w rejonach szczególnie zagrożonych;
- poprawności stosowanych rozwiązań organizacyjno-technicznych podczas prowadzenia robót górniczych.

Komisja do spraw Ochrony Powierzchni

Do zadań Komisji do spraw Ochrony Powierzchni należy opiniowanie stanu bezpieczeństwa powszechnego, związanego z ruchem zakładu górniczego wydobywającego kopaliny ze złóż. W 2018 r. Komisja procedowała nad:

1. „Zasadami stosowania górniczej skali intensywności sejsmicznej GSIS-2017 do prognozy i oceny skutków oddziaływania wstrząsów indukowanych eksploatacją na obiekty budowlane oraz klasyfikacji ich odporności dynamicznej”.
2. „Programem eksploatacji górniczej Polskiej Grupy Górniczej S.A. Oddział KWK „Ruda” Ruch „Pokój” na lata 2018-2020 w aspekcie ochrony zabudowy powierzchni miasta Ruda Śląska”.
3. „Weryfikacją Skal GSI-2004/11” (KGHM Polska Miedź S.A.)”.

Zapewnienie bezpieczeństwa powszechnego jest elementem kluczowym przy wydawaniu przez Komisję opinii, czego wyrazem są zalecenia zawarte w podjętych uchwałach. W tym celu Komisja zaleciła stosowanie we wszystkich kopalniach węgla kamiennego górniczej skali intensywności sejsmicznej GSIS-2017 oraz zintensyfikowanie współpracy pomiędzy ośrodkami prowadzącymi badania w zakresie wstrząsów pochodzenia górniczego, mając na uwadze opracowanie wspólnej skali dla polskiego górnictwa podziemnego, z uwzględnieniem analiz porównawczych znanych empirycznych skal dotyczących trzęsień ziemi (np. EMS-98 i MM).

Komisja do spraw Szkoleń w Górnictwie

Do zadań Komisji należy przedstawianie Prezesowi Wyższego Urzędu Górniczego opinii, wniosków oraz propozycji dotyczących organizacji i prowadzenia szkoleń osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego lub zakładu, w szczególności szkoleń w zakresie:

- bezpieczeństwa i higieny pracy w górnictwie;
- rozpoznawania i zwalczania zagrożeń naturalnych i technicznych w zakładach górniczych albo zakładach oraz zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego, związanego z ruchem zakładu górniczego albo zakładu.

Zadania Komisji są realizowane w szczególności przez:

- opiniowanie ramowych programów szkolenia prowadzonego przez podmioty wymienione w art. 112 ust.3 Pgg;
- analizowanie działalności jednostek organizacyjnych prowadzących działalność szkoleniową dla potrzeb zakładów górniczych albo zakładów oraz przedstawianie wniosków wynikających z tej analizy;
- przygotowywanie propozycji ujednoczenia zasad i metod szkolenia osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego albo zakładu;
- opiniowanie propozycji programów nauczania dla szkół i uczelni w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy w górnictwie.

W 2018 r. w siedzibie Wyższego Urzędu Górniczego odbyły się dwa posiedzenia Komisji do spraw Szkoleń w Górnictwie. Komisja do spraw Szkoleń w Górnictwie w podjętych uchwałach przedłożyła Prezesowi Wyższego Urzędu Górniczego następujące propozycje:

- powołania przez Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego „Zespołu do spraw dostosowania niektórych zagadnień dotyczących kwalifikacji w zakresie górnictwa podziemnego do przepisów o szkolnictwie wyższym i nauce”. Zadaniem Zespołu będzie między innymi opracowanie propozycji dotyczących minimalnych wymagań dla programów studiów na kierunkach, poziomach i profilach dających przygotowanie do pracy w górnictwie podziemnym, których realizacja umożliwi absolwentom tych studiów wykonywanie czynności w kierownictwie lub dozorcze ruchu podziemnych zakładów górniczych lub zakładów prowadzących działalność określoną w art. 2 ust. 1 Pgg oraz dostosowanie przepisów prawa geologicznego i górniczego o kwalifikacjach, w zakresie przygotowania zawodowego do wykonywania tych czynności;
- powołania przez Komisję do spraw Szkoleń w Górnictwie dwóch Zespołów roboczych tj.: „Zespołu do spraw górnictwa podziemnego” oraz „Zespołu do spraw górnictwa powierzchniowego”. Zadaniem Zespołów będzie między innymi określenie minimalnych wymagań, które muszą spełniać osoby wykonujące wybrane czynności w ruchu zakładu górniczego oraz określenie minimalnych wymiarów czasu trwania teorii i praktyki kursów, na podstawie których będą wykonywane czynności specjalistyczne w ruchu podziemnych zakładów górniczych.

Komisje powołane w celu wyjaśnienia przyczyn i okoliczności zaistniałych katastrof, niebezpiecznych zdarzeń i wypadków

W roku 2018 Prezes Wyższego Urzędu Górniczego powołał Komisję do zbadania przyczyn i okoliczności tąpnięcia oraz wypadku zbiorowego, zaistniałych w dniu 5 maja 2018 r. w Jastrzębskiej Spółce Węglowej S.A. KWK „Borynia-Zofiówka-Jastrzębie”, Ruch „Zofiówka” w Jastrzębiu-Zdroju.

Do zadań Komisji należało:

1. określenie mechanizmu wstrząsu wysokoenergetycznego, zaistniałego w dniu 5 maja 2018 r. w Jastrzębskiej Spółce Węglowej S.A. KWK „Borynia-Zofiówka-Jastrzębie”, Ruch „Zofiówka” w Jastrzębiu-Zdroju oraz przesłanek zaistnienia tego wstrząsu, którego skutkiem było tąpnięcie oraz wypadek zbiorowy;
2. analiza zagrożenia metanowego, w kontekście tąpnięcia, o którym mowa w pkt. 1, uwzględniająca stosowane metody prognozowania oraz działalność profilaktyczną;
3. przygotowanie opinii w zakresie wpływu prowadzonych robót na sejsmiczność w rejonie zaistniałego zdarzenia oraz możliwości dalszego prowadzenia ruchu zakładu górniczego w tym rejonie;
4. ocena akcji ratowniczej;
5. sporządzenie sprawozdania, zawierającego w szczególności:
 - a. ogólne dane o zaistniałym zdarzeniu oraz o osobach poszkodowanych,
 - b. ogólną charakterystykę zakładu górniczego, w którym zaistniało zdarzenie,
 - c. dane o prowadzonych robotach w rejonie zaistniałego zdarzenia, z określeniem warunków techniczno-ruchowych oraz występujących zagrożeń naturalnych,
 - d. informacje o stosowanej profilaktyce zagrożeń występujących w rejonie zaistniałego zdarzenia,
 - e. przebieg i ocenę akcji ratowniczej,
 - f. ustalenie przyczyn i okoliczności tąpnięcia oraz wypadku zbiorowego,
 - g. wnioski Komisji, w tym propozycje zaleceń zmierzających do zapobieżenia podobnym zdarzeniom w przyszłości.

Komisja zakończyła prace 3 października 2018 r. W sprawozdaniu z prac Komisji ujęte zostały stwierdzenia dotyczące przyczyn zaistniałego zdarzenia, jak również wnioski Komisji skierowane odrębnie do KWK „Borynia-Zofiówka-Jastrzębie” Ruch „Zofiówka”, do wszystkich przedsiębiorców wydobywających węgiel kamienny, do wszystkich kopalń węgla kamiennego, do jednostek naukowo-badawczych oraz do jednostek ratownictwa górniczego.

Ponadto w roku 2018 Prezes Wyższego Urzędu Górniczego powołał Zespół doradczo-opiniodawczy w celu dokonania analizy zjawisk gazogeodynamicznych, zaistniałych w latach 2009-2018 w KGHM Polska Miedź S.A.

Do zadań Zespołu należało:

- a. dokonanie analizy zjawisk gazogeodynamicznych, zaistniałych w latach 2009-2018 w KGHM Polska Miedź S.A. w Oddziale Zakłady Górnicze „Rudna” i Oddziale Zakłady Górnicze „Polkowice-Sieroszowice”,
- b. ustalenie kierunków działań dla bezpiecznego prowadzenia robót górniczych w podziemnych zakładach górniczych wydobywających rudy metali w warunkach występujących zjawisk gazogeodynamicznych.

W ramach Zespołu odbyło się pięć posiedzeń, a prace Zespołu zakończyły się 12 grudnia 2018 r. W sprawozdaniu z prac Zespołu ujęte zostały wnioski Zespołu i przedstawione propozycje rozwiązań w zakresie wyrzutów gazów i skał w podziemnych zakładach górniczych wydobywających rudy metali. Podjęte przez Zespół działania miały na celu poprawę bezpieczeństwa w kopalniach rud miedzi i zapobieżenie w przyszłości zjawiskom wyrzutów gazów i skał oraz zdarzeniom gazogeodynamicznym.

W skład wyżej wymienionych Komisji i Zespołu wchodzi przedstawiciele nauki, przedsiębiorców, praktyków górnictwa oraz ratownictwa górniczego. Ich praca odgrywa znaczącą rolę w procesie poprawy bezpieczeństwa i warunków pracy w zakładach górniczych. Opinie są na bieżąco wykorzystywane do podejmowania decyzji przez dyrektorów okręgowych urzędów górniczych, jak również przedsiębiorców.

2.12. Nadzór nad szkoleniami w górnictwie

W ramach realizacji przepisu art. 170 ust. 3 Pgg, organy nadzoru górniczego sprawowały nadzór i kontrolę nad szkoleniem osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego. W tym zakresie przedstawiciele urzędów górniczych w 2018 roku wykonali 125 roboczodniówek kontrolnych w zakładach górniczych oraz jednostkach organizacyjnych trudniących się szkoleniem osób wykonujących czynności w ruchu zakładów górniczych.

Przeprowadzone kontrole wykazały szereg nieprawidłowości, zarówno w zakresie prowadzonej dokumentacji, jak również w zakresie realizacji:

1. Szkoleń w dziedzinie bhp.
2. Szkoleń praktycznych w zakresie obsługi maszyn i urządzeń górniczych.
3. Kursów specjalistycznych osób kierownictwa i dozoru ruchu z zakresu ratownictwa górniczego.
4. Kursów specjalistycznych osób kierownictwa i dozoru ruchu, których zakres czynności obejmuje sprawy dotyczące techniki strażalowej.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydane zostały decyzje nakazujące usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości, nałożone zostały grzywny w drodze mandatów karnych oraz zastosowano przewidziany środek oddziaływania wychowawczego w postaci ostrzeżenia, zgodnie z art. 41 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń.

2.13. Inspirowanie i wspomaganie badań naukowych w górnictwie

W 2010 r. Wyższy Urząd Górniczy zainicjował wieloletni projekt badawczy, służący inwentaryzacji dawnych wyrobisk, mających połączenie z powierzchnią. Przedsięwzięcie zyskało wsparcie finansowe Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, w ramach projektu pod nazwą „Zmniejszenie uciążliwości wynikających z wydobywania kopalni”. Inwentaryzacja wykonywana jest na podstawie metodyki opracowanej w 2011 roku przez Główny Instytut Górnictwa w Katowicach. Dotychczas zrealizowano trzy etapy prac, obejmujące inwentaryzację wyrobisk na obszarach zlikwidowanych kopalń węgla kamiennego zlokalizowanych w Zagłębiu Dąbrowskim (w latach 2013-2014), zlikwidowanych kopalń węgla kamiennego i kopalń na terenie Dolnego Śląska (w latach 2015-2016) oraz wyrobisk znajdujących się na terenach pozostałych, zlikwidowanych kopalń węgla kamiennego (w latach 2017-2018).

Zakończony w roku 2018 trzeci etap inwentaryzacji, obejmował wyrobiska położone w granicach zniesionych obszarów górniczych: Katowice I, Chorzów II, Chorzów III, Szopienice I, Siemianowice I, Siemianowice II, Rozalia, Rozbark wraz z byłym rejonem kopalni Łagiewniki, Świętochłowice II, Bytom V, Chruszczów I, Gliwice III, Rokitnica-Biskupice, Kaczyce, Borynia, Wilchwy, Jaworzno III, Miechowice, Bobrek, Chorzów I, Świętochłowice I i Ruda Śląska, oraz pola rezerwowego kopalni „Siemianowice” – zlokalizowanych w obrębie Górnośląskiego Zagłębia Węglowego. W ramach tego etapu łącznie zinwentaryzowano 1 186 wyrobisk górniczych mających połączenie z powierzchnią.

W roku 2018 został przygotowany i złożony do NFOŚiGW wniosek o dofinansowanie kolejnego etapu przedsięwzięcia „Inwentaryzacja wyrobisk mających połączenie z powierzchnią, w rejonach zlikwidowanych kopalń rud metali kolorowych”. Na podstawie szczegółowej analizy dokumentacji mierniczo-geologicznej znajdującej się w Biurze Archiwum Dokumentacji Mierniczo-Geologicznej Wyższego Urzędu Górniczego oraz dokumentów pozyskanych z innych źródeł (w trakcie kontroli zakładów górniczych, dostępnych w sieci internetowej itp.) ustalona została szacunkowa liczba od 1 000 do 1 185 mających połączenie z powierzchnią wyrobisk górniczych po eksploatacji rud metali kolorowych na obszarze województwa śląskiego (rudę cynku, ołowiu i żelaza), małopolskiego (rudę cynku i ołowiu), oraz dolnośląskiego (rudę uranu oraz miedzi). Postępowanie w sprawie wyłonienia wykonawcy zostanie przeprowadzone w pierwszej połowie 2019 r.

Celem wykonywanych opracowań jest ustalenie i zewidencjonowanie miejsc występowania zagrożeń dla bezpieczeństwa powszechnego oraz elementów środowiska, a także wynikających stąd ograniczeń w zagospodarowaniu przestrzeni objętej zagrożeniami powstającymi w związku z istnieniem wyrobisk górniczych mających połączenie z powierzchnią, na terenach objętych niegdyś eksploatacją kopalni. Zebrane w ramach dotychczas przeprowadzonych etapów informacje i materiały udostępniane są przez Biuro Archiwum Dokumentacji Mierniczo-Geologicznej Wyższego Urzędu Górniczego na podstawie przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Przekazano je także do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. O możliwości korzystania z wyników inwentaryzacji zostały też poinformowane organy samorządów terytorialnych.

Badania naukowe inspirowały i wspomagały także okręgowe urzędy górnicze. Oto kilka wybranych działań:

Po przeprowadzanej przez OUG Kraków kontroli w Kopalni Soli „Wieliczka” S.A. w Wieliczce w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa oraz monitorowania warunków pracy pracowników kopalni zastosowano dodatkowy sprzęt pomiarowy:

- ▶ 2 sztuki wielogazowych detektorów gazów VENTIS PRO 5, służących do detekcji gazów takich jak: CH₄, O₂, CO, CO₂,
- ▶ 2 sztuki termohigrometrów HD2101.1/2101.2;

w Kopalni „Olkusz-Pomorzany” zastosowano:

- ▶ 4 dodatkowe mierniki jednogazowe firmy Dräger do oznaczania stężenia CO,

- na potrzeby KSRG aparaty ewakuacyjne typu EBA 6,5 wraz z maskami pełnotwarzowymi służącymi do ewakuacji osób poszkodowanych, które planuje się wprowadzić do eksploatacji w 2019 roku.

Z kolei OUG w Poznaniu był inspiratorem w podejmowaniu działań przez zakłady górnictwa podziemnego, odkrywkowego i otworowego w zakresie współpracy z jednostkami naukowo-badawczymi. Miało to miejsce m.in. w:

1. Kopalni Soli „Kłodawa” S.A. gdzie najważniejsze było kontynuowanie działań zmierzających do weryfikacji wpływu eksploatacji górniczej na powierzchnię terenu z prognozami oddziaływania określonymi w planach ruchu zakładów górniczych;
2. Polskim Górnictwie Naftowym i Gazownictwie S.A. Oddział w Zielonej Górze, gdzie w ramach podniesienia poziomu bezpieczeństwa zlecono opracowanie „*Ekspertyz technicznych z zakresu ochrony przeciwpożarowej*”.

Natomiast OUG we Wrocławiu inspirował m.in.:

1. Prace nad nowym systemem pomiarów geodezyjnych on-line dla tworzenia modelu „wczesnego ostrzeżenia” w aspekcie zagrożenia osuwiskowego w KWB „Turów”;
2. Działania na rzecz inteligentnej kopalni poprzez minimalizowanie wytwarzania odpadów wydobywczych, realizując nowoczesną technologię przeróbki kopaliny, na przykładzie działań w Kopalni Magnezytów „Grochów”;
3. Przedsiębiorców (PGE KWB „Turów”) do poszukiwań nowych technologii w zakresie minimalizowania skutków odwadniania terenów, poprzez stosowanie barier izolacyjnych. Prezentacje nowoczesnych technologii w ramach projektu „Życie z górnictwem” (MineLife).
4. Poszukiwanie rozwiązań w zakresie poprawy warunków pracy podczas eksploatacji prowadzonych na dużych głębokościach. Przejawem tych działań, jest realizacja projektu powierzchniowej stacji klimatycznej z zastosowaniem układu trigeneracji. Technologia ta, oprócz zasadniczego celu, jakim jest wytwarzanie chłodu w wyrobiskach górniczych, pozwala odzyskać energię cieplną z pracy silników bloków kogeneracyjnych oraz zapewnia wysoką sprawność rzędu 85%.

2.14. Stosowanie przez nadzór górniczy przyrządów pomiarowych

Wyższy Urząd Górniczy zrealizował dotychczas pięć zadań związanych z doposażeniem organów nadzoru górniczego w sprzęt służący do monitorowania eksploatacji kopalni, które były prowadzone w ramach Programu Priorytetowego pn.: „*Program dla przedsięwzięć zmierzających do zmniejszenia uciążliwości wynikających z wydobywania kopalni i ich wzbogacania oraz ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko procesów likwidacji zakładów górniczych oraz prac badawczych dla rozpoznania zasobów wód zaliczanych do kopalni*”. W ramach tego programu, przy dofinansowaniu z NFOŚiGW, zakupiono przyrządy kontrolno-pomiarowe oraz licencje oprogramowania wspomagającego pracę tych urządzeń, które następnie zostały przekazane do użytkowania przez pracowników inspekcyjno-technicznych organów nadzoru górniczego. W 2018 r. podpisana została kolejna umowa na zakup dwóch zestawów hydrologicznych platform pomiarowych z echosondą oraz czterech zestawów pomiarowych GPS wraz z urządzeniami pomocniczymi, które znajdują zastosowanie głównie przy wykonywaniu pomiarów prowadzonych w ramach postępowań zmierzających do ustalenia opłaty podwyższonej w przypadku wydobywania kopaliny bez wymaganej koncesji. W celu zapewnienia właściwego stosowania przyrządów zostały opracowane i wdrożone „*Zasady wykorzystania przyrządów kontrolno-pomiarowych zakupionych ze środków NFOŚiGW w Warszawie*”.

Monitorowanymi przyrządami wykonano w 2018 r. ogółem 885 pomiarów i badań (tabela 10), stwierdzając 257 nieprawidłowości. Zakupione przyrządy kontrolno-pomiarowe pozwoliły na identyfikację i zapobieganie zagrożeniom dla środowiska w obszarach nielegalnej eksploatacji i naruszenia warunków eksploatacji (wysokość skarp i zboczy w wyrobiskach odkrywkowych). Umożliwiły także poprawę bezpieczeństwa pracy poprzez kontrolę parametrów aerologicznych panujących w podziemnych wyrobiskach górniczych, a także parametrów pracy maszyn i urządzeń mogących doprowadzić do awarii i katastrof mających skutek dla powierzchni i pozostałych elementów środowiska.

Tabela 10. Wykorzystanie monitorowanych przyrządów pomiarowych, zakupionych ze środków NFOŚiGW, przez urzędy górnicze w 2018 r.

Urząd górniczy	Liczba monitorowanych przyrządów	Liczba pomiarów	Liczba nieprawidłowości
OUG w Gdańsku	1	92	66
OUG w Gliwicach	6	95	5
OUG w Katowicach	8	163	6
OUG w Kielcach	2	99	28
OUG w Krakowie	2	21	4
OUG w Krośnie	1	21	15
OUG w Lublinie	1	63	17
OUG w Poznaniu	2	100	62
OUG w Rybniku	3	50	0
OUG w Warszawie	1	61	36
OUG we Wrocławiu	3	31	14
SUG	4	36	1
WUG	7	53	3
Razem	41	885	257

2.15. Działalność związana z ustalaniem opłaty podwyższonej w związku z prowadzeniem nielegalnej eksploatacji

Zgodnie z art. 140 ust. 1 i 2 pkt 2 Pgg, organy nadzoru górniczego są właściwe do ustalania opłaty podwyższonej w przypadku działalności wykonywanej bez wymaganej koncesji albo bez zatwierdzonego albo podlegającego zgłoszeniu projektu robót geologicznych, w zakresie niezastrzeżonym dla ministra właściwego do spraw środowiska.

Ponadto, organy nadzoru górniczego ustalają opłatę podwyższoną w przypadku naruszenia wymagań określonych w art. 4 ust. 1 i 2 Pgg, od których zależy możliwość wydobywania bez koncesji piasków i żwirów, przeznaczonych dla zaspokojenia potrzeb własnych osoby fizycznej, z nieruchomości stanowiących przedmiot jej prawa własności (użytkowania wieczystego), bez prawa rozporządzania wydobytą kopaliną, jeżeli jednocześnie wydobywanie będzie wykonywane bez użycia środków strzałowych, nie będzie większe niż 10 m³ w roku kalendarzowym oraz nie naruszy przeznaczenia nieruchomości.

Ten, kto zamierza podjąć wydobywanie piasków i żwirów, o którym mowa w art. 4 ust. 1 Pgg, z nieruchomości stanowiącej przedmiot jego prawa własności (użytkowania wieczystego), jest obowiązany z 7-dniowym wyprzedzeniem na piśmie zawiadomić o tym właściwy organ nadzoru górniczego, określając lokalizację zamierzonych robót oraz zamierzony czas ich wykonywania. W przypadku naruszenia wymagań określonych w art. 4 ust. 1 i 2 Pgg właściwy organ nadzoru górniczego, w drodze decyzji, ustala prowadzącemu taką działalność opłatę podwyższoną.

W tabelach 11 oraz 12 przedstawiono dane dotyczące postępowań prowadzonych w 2018 r. w I i II instancji przez organy nadzoru górniczego w sprawach z zakresu ustalania opłat podwyższonych (stan na 31 grudnia 2018 r.).

Tabela 11. Postępowania w sprawach ustalania opłat podwyższonych prowadzone w 2018 r. w I instancji

Urząd górniczy	Zgłoszenia	Zawiadomienia o wszczęciu	Decyzje umarzające	Decyzje ustalające opłatę podwyższoną	Ustalone opłaty podwyższone ogółem (zł)
OUG w Gdańsku	59	37	18	16	518 922,00
OUG w Gliwicach	6	10	3	10	275 457,70
OUG w Katowicach	6	2	0	8	489 386,20
OUG w Kielcach	32	15	10	7	5 230 355,00
OUG w Krakowie	9*	5	3	3	141 763,20
OUG w Krośnie	19	17	13	18	3 525 752,00
OUG w Lublinie	26	19	6	14	251 748,00
OUG w Poznaniu	43	34	13	21	4 405 249,80
OUG w Rybniku	2	1	0	1	320 747,60
OUG w Warszawie	51	21	6	26	12 657 238,00
OUG we Wrocławiu	19	6	0	6	180 360,00
Razem	272*	167	72	130	27 996 979,50

* w tym jedno zgłoszenie przekazane zgodnie z właściwością do OUG w Krośnie

W 2018 r. otrzymano 272 zgłoszenia o wykonywaniu działalności podlegającej opłacie podwyższonej, z czego 242 pochodziły z tzw. źródeł zewnętrznych, a 30 stanowiło tzw. informację własną, pozyskaną przez pracowników okręgowych urzędów górniczych.

W przedmiotowym okresie dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych skierowali 167 zawiadomień o wszczęciu postępowań w sprawach ustalania opłat podwyższonych do 229 stron. Wydano 72 decyzje umarzające w całości lub w części postępowania wobec 110 stron oraz 130 decyzji ustalających 148 stronom opłaty podwyższone na łączną kwotę 27 996 979,50 zł.

Tabela 12. Postępowania z odwołań od decyzji I instancji ustalających opłaty podwyższone, które wpłynęły do II instancji w 2018 r.

Urząd górniczy	Liczba zaskarżonych decyzji	Opłaty ustalone zaskarżonymi decyzjami (zł)	Decyzje utrzymujące w mocy	Decyzje uchylające i przekazujące do ponownego rozpatrzenia	Decyzje uchylające i ustalające opłatę podwyższoną	Decyzje uchylające i umarzające postępowanie pierwszej instancji	Skargi na decyzje do WSA
OUG w Gdańsku	10	491 964,00	5	1	–	1	3
OUG w Gliwicach	3	246 193,00	–	1	2	–	1
OUG w Katowicach	2	293 062,00	1	–	–	–	2
OUG w Kielcach	4	5 199 440,00	2	2	–	–	1
OUG w Krakowie	5	226 086,29	4	–	–	–	2
OUG w Krośnie	15	3 474 554,00	5	5	2	–	5
OUG w Lublinie	2	119 419 ,20	1	–	–	–	1
OUG w Poznaniu	15	4 208 248,80	9	1	2	1	7
OUG w Rybniku	1	320 747,60	–	–	–	–	–
OUG w Warszawie	13	13 164 557,00	9	2	–	–	5
OUG we Wrocławiu	–	–	–	–	–	–	–
Razem	70	27 744 271,89	36	12	6	2	27

W 2018 r. do Prezesa WUG wpłynęło 79 odwołań od decyzji ustalających opłaty podwyższone (w siedmiu sprawach wpłynęły po dwa odwołania od tej samej decyzji, a w jednej sprawie wpłynęły trzy odwołania od tej samej decyzji).

W wyniku rozpatrzenia przedmiotowych odwołań, Prezes WUG wydał w tym okresie 56 decyzji, w tym: 36 utrzymujących w mocy decyzje organów I instancji ustalające opłaty podwyższone na łączną kwotę: 7 471 175,09 zł, 12 decyzji uchylających decyzje organów I instancji i przekazujących sprawy do ponownego rozpatrzenia tym organom, 6 decyzji uchylających decyzje organów I instancji w całości lub w części i ustalających opłaty podwyższone na łączną kwotę 277 973 zł oraz 2 decyzje uchylające decyzje organów I instancji i umarzające postępowania I instancji. W odniesieniu do dwóch odwołań od decyzji ustalającej opłatę podwyższoną Prezes WUG stwierdził ich niedopuszczalność, w kwestii jednego odwołania odmówił przywrócenia terminu do jego wniesienia, w odniesieniu do dwóch odwołań stwierdził uchybienie terminu do ich wniesienia.

Do 31 grudnia 2018 r. za pośrednictwem Prezesa WUG wniesiono 27 skarg do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach na powyższe decyzje Prezesa WUG utrzymujące w mocy zaskarżone decyzje organów I instancji, ustalające opłaty podwyższone, decyzje uchylające decyzje organów I instancji i przekazujące sprawy do ponownego rozpatrzenia tym organom bądź decyzje uchylające decyzje organów I instancji w całości lub w części i ustalające opłaty podwyższone, z których Sąd rozpatrzył w tym terminie osiem, wydając siedem wyroków oddalających skargi i jedno postanowienie o odrzuceniu skargi.

3. Działalność kontrolna Wyższego Urzędu Górniczego w jednostkach podległych oraz kontrola wewnętrzna

3.1. Działalność kontrolna Wyższego Urzędu Górniczego w jednostkach podległych

Działalność kontrolna WUG w jednostkach podległych realizowana była przez Samodzielne Stanowisko do spraw Kontroli w oparciu o zatwierdzony przez Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego „Plan kontroli okręgowych urzędów górniczych i SUG w 2018 r.”

Zasady działalności kontrolnej oparto o wymogi wynikające z ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. poz. 1092 oraz z 2019 r. poz. 730) oraz „Standardy kontroli w administracji rządowej”, zatwierdzone przez Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w dniu 31 sierpnia 2017 r., jak również akty wewnętrzne Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego.

W 2018 przeprowadzono sześć kontroli planowanych w jednostkach podległych i nadzorowanych, a mianowicie w:

- Okręgowym Urzędzie Górniczym w Gliwicach;
- Okręgowym Urzędzie Górniczym w Warszawie;
- Okręgowym Urzędzie Górniczym w Gdańsku;
- Okręgowym Urzędzie Górniczym we Wrocławiu;
- Okręgowym Urzędzie Górniczym w Katowicach;
- Specjalistycznym Urzędzie Górniczym w Katowicach.

W związku z wynikami kontroli, Prezes Wyższego Urzędu Górniczego kierował do dyrektorów kontrolowanych urzędów wystąpienia pokontrolne, zawierające ocenę działalności oraz wnioski i zalecenia. Dyrektorzy urzędów pisemnie informowali Prezesa WUG o podjętych działaniach w celu poprawy ich funkcjonowania.

3.2. Kontrola wewnętrzna w Wyższym Urzędzie Górniczym

W ramach realizacji „Planu kontroli komórek Wyższego Urzędu Górniczego w 2018 r.” Samodzielne Stanowisko do spraw Kontroli w maju 2018 r. przeprowadziło kontrolę w Departamencie Energomechanicznym. W związku z wynikami kontroli, Prezes Wyższego Urzędu Górniczego skierował do Dyrektora Departamentu wystąpienie pokontrolne, zawierające ocenę działalności oraz wnioski i zalecenia. Dyrektor Departamentu Energomechanicznego powiadomił o podjętych działaniach w związku z wynikami kontroli.

4. Rozpatrywanie skarg i wniosków

4.1. Skargi i wnioski załatwiane przez Wyższy Urząd Górniczy

W 2018 roku do Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego wpłynęło 18 skarg, natomiast nie wpłynął żaden wniosek. We wszystkich 18 przypadkach skargi dotyczyły działalności dyrektorów okręgowych urzędów górniczych lub ich pracowników. Wszystkie skargi zostały załatwione w 2018 roku. Ze wszystkich skarg, które wpłynęły w 2018 roku, 15 zostało rozpatrzonych przez Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego, natomiast 3 skargi zostały przekazane według właściwości miejscowej.

W zakresie podjętych rozstrzygnięć z 15 rozpatrzonych spraw w 2018 roku we własnym zakresie, w jednym przypadku stwierdzono, że skarga była częściowo zasadna. Pozostałe uznano za bezzasadne. Analiza wszystkich skarg, które wpłynęły do Wyższego Urzędu Górniczego w 2018 r., dotyczących działalności dyrektorów urzędów górniczych lub ich pracowników wskazuje, że zawarte w nich zarzuty mieściły się w dwóch grupach problemowych:

- 10 skarg związanych ze stosowaniem prawa geologicznego i górnictwa;
- 5 skarg dotyczyło naruszenia procedur przeprowadzania kontroli w zakładach górniczych.

4.2. Skargi i wnioski załatwiane przez okręgowe urzędy górnicze i Specjalistyczny Urząd Górniczy

W 2018 roku w okręgowych urzędach górniczych i SUG zostało zarejestrowanych 9 skarg i wniosków dotyczących działalności organów nadzoru górniczego lub jego pracowników. W większości przypadków dotyczyły domniemania skarżących o nierzetelnym lub nieskutecznym wykonaniu czynności kontrolnych przez pracowników urzędów górniczych w zakładach górniczych lub opieszałości w rozpatrywaniu spraw wniesionych do urzędu.

Oprócz skarg i wniosków na działalność pracy urzędów lub ich pracowników do wszystkich urzędów wpływały informacje (tzw. interwencje i listy) informujące o nieprawidłowościach w działalności przedsiębiorców, innych podmiotów lub jednostek podlegających nadzorowi i kontroli organów nadzoru górniczego. Zbiorcze zestawienie liczby skarg i interwencji przedstawiono w tabeli 13.

Tabela 13. Zbiorcze zestawienie skarg i wniosków oraz interwencji i listów, które wpłynęły w 2018 roku do Wyższego Urzędu Górniczego, okręgowych urzędów górniczych i SUG

Urząd górniczy	Skargi i wnioski	Interwencje i listy
OUG w Gdańsku	1	18
OUG w Gliwicach	2 (1+1)	35
OUG w Katowicach	0	31
OUG w Kielcach	0	51
OUG w Krakowie	0	13
OUG w Krośnie	1	8
OUG w Lublinie	0	18
OUG w Poznaniu	0	21
OUG w Rybniku	1	36
OUG w Warszawie	3 (2+1)	15
OUG we Wrocławiu	1	37
SUG	0	9
WUG	18	23
Razem	27	315

5. Reprezentowanie Skarbu Państwa w sprawach roszczeń z tytułu szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego

Zgodnie z art. 146 ust. 4 Pgg, w razie braku przedsiębiorcy odpowiedzialnego za szkodę związaną z działalnością górniczą albo jego następcy prawnego roszczenia o naprawę szkody przysługują przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez właściwy miejscowo organ nadzoru górniczego.

Do dnia 31 grudnia 2018 r. do dyrektorów okręgowych urzędów górniczych, będących reprezentantami Skarbu Państwa w sprawach o roszczenia z art. 146 ust. 4 Pgg, wpłynęło 7 spraw o naprawę szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego. We wszystkich przypadkach dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych, wyjaśniając kwestie odpowiedzialności Skarbu Państwa, odmówili zawarcia ugody.

Przed sądem powszechnym toczą się trzy sprawy z udziałem Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej – zastępującej dyrektora okręgowego urzędu górniczego.

6. Działalność legislacyjna

Prezes WUG brał udział w opiniowaniu projektów 37 aktów normatywnych, co odbywało się dwutorowo:

- przedstawiane było stanowisko Prezesa WUG bezpośrednio organowi występującemu z inicjatywą prawodawczą lub Ministrowi Energii;
- przedstawiane było stanowisko WUG w sprawach projektów, które zostały otrzymane za pośrednictwem Ministra Energii albo zostały poddane analizie z inicjatywy WUG.

W przypadku niektórych projektów aktów normatywnych, przedstawiciele Prezesa WUG brali również aktywny udział w kolejnych etapach prac nad tymi projektami, tj. w uzgodnieniach roboczych, spotkaniach i konferencjach konsultacyjnych i uzgodnieniowych, posiedzeniach komisji prawniczych, w posiedzeniu sejmowej Komisji Gospodarki i Rozwoju oraz we wspólnym posiedzeniu senackich Komisji Gospodarki Narodowej i Innowacyjności oraz Komisji Środowiska. Dotyczyło to projektów:

- ustawy o zmianie ustawy – Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw;
- ustawy o zmianie ustawy – Prawo atomowe oraz ustawy o ochronie przeciwpożarowej;
- ustawy o zmianie ustawy o systemie oceny zgodności i ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku oraz niektórych innych ustaw;
- ustawy o systemach homologacji typu i nadzoru rynku silników spalinowych wewnętrznego spalania przeznaczonych do maszyn nieporuszających się po drogach.

Ponadto, w 2018 r. Prezes Wyższego Urzędu Górniczego, na podstawie upoważnienia udzielonego przez Ministra Energii prowadził kolejne etapy procesu legislacyjnego, dotyczące projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wyrobów dopuszczanych do stosowania w zakładach górniczych (RD26), a ponadto rozpoczął prace nad projektem rozporządzenia Ministra Energii w sprawie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego.

7. Współpraca z instytucjami publicznymi i przedsiębiorstwami

W ramach zawartego w 2014 roku porozumienia o współpracy pomiędzy Prezesem WUG a Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska, dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych kontynuowali współpracę z właściwymi miejscowo wojewódzkimi inspektorami ochrony środowiska. W 2018 roku zorganizowano 10 spotkań tych organów, w tym jedno w szerszym gronie z udziałem Śląskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska oraz dyrektorów OUG w: Gliwicach, Katowicach i w Rybniku.

Jedną z podstawowych form współpracy organów nadzoru górniczego, organów samorządu terytorialnego i przedsiębiorców górniczych jest działalność zespołów porozumiewawczych do spraw oceny i koordynacji eksploatacji górniczej pod terenami miast i gmin. W trakcie posiedzeń zespołów porozumiewawczych omawiane są zagadnienia związane z ochroną powierzchni, obiektów budowlanych i infrastruktury technicznej przed skutkami eksploatacji górniczej i związanymi z nią wstrząsami górotworu. Uczestnicy spotkań przedstawiają stan realizacji napraw szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego w odniesieniu do obiektów budowlanych, cieków wodnych, kanalizacji, ciągów komunikacyjnych i obiektów inżynierskich. Prezentowane są także prognozy wpływów planowanej eksploatacji górniczej.

Łącznie powołanych zostało 18 zespołów porozumiewawczych do spraw oceny lub koordynacji eksploatacji górniczej. W 2018 r. dla 14 zespołów porozumiewawczych dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych zwołali dla obszarów konfliktowych 26 posiedzeń. Dwa z istniejących zespołów zwoływanych przez dyrektorów OUG nie obradowały. Nie obradowały również zespoły porozumiewawcze ds. koordynacji ochrony powierzchni miast Lubin i Polkowice w związku z działalnością górniczą, które są zwoływane na wniosek przedsiębiorcy lub strony samorządowej.

W 2018 r. zaopiniowano, na wniosek Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, 4 wnioski organizacji w sprawie uzyskania rejestracji w systemie EMAS.

Rok 2018 był również kolejnym, już dziesiątym, w którym WUG kontynuował współpracę z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych w zakresie działań prewencyjnych zmierzających do ograniczenia ryzyka zaistnienia wypadków i niebezpiecznych zdarzeń związanych z zagrożeniami występującymi w górnictwie, szczególnie w górnictwie podziemnym.

W ramach tej współpracy w 2018 roku Wyższy Urząd Górniczy opracował katalog dobrych praktyk w zakresie zaopatrzenia, doboru oraz stosowania półmasek filtrujących w górnictwie podziemnym. Ponadto powstał scenariusz, na podstawie którego zostanie wykonany film szkoleniowy na temat bezpiecznego wykonywania prac przy instalacjach i urządzeniach elektrycznych w górnictwie.

Dzięki współpracy WUG i OUG w Rybniku powstał z kolei scenariusz filmu zrealizowanego przez Instytut Techniki Górniczej KOMAG w Gliwicach na zlecenie Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A., który odnosił się do zaistniałego 5 maja 2018 r. ąpanięcia oraz wypadku zbiorowego w Jastrzębskiej Spółce Węglowej S.A. KWK „Borynia-Zofiówka-Jastrzębie” Ruch „Zofiówka” w Jastrzębiu-Zdroju. Film obrazuje okoliczności zaistniałego zdarzenia oraz przebieg akcji ratowniczej.

Wyższy Urząd Górniczy kontynuował także współpracę z Centralnym Instytutem Ochrony Pracy – Państwowym Instytutem Badawczym w Warszawie, uczestnicząc m.in. w organizacji:

- 46 edycji Ogólnopolskiego Konkursu Poprawy Warunków Pracy;
- ogólnopolskiego konkursu fotograficznego i filmowego „OIZNAKI PRACY”, który był organizowany w ramach działań na rzecz wykorzystania różnorodnych form artystycznego przekazu w upowszechnianiu problematyki bezpieczeństwa i ochrony zdrowia człowieka w środowisku pracy i nauki.

Przedstawiciele WUG uczestniczyli ponadto w seminariach poświęconych realizacji czwartego etapu programu wieloletniego „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy”. Wyższy Urząd Górniczy włączył się również jako Partner, w koordynowaną przez CIOP – PIB europejską, kampanię informacyjną 2018-2019 pn. „Substancje niebezpieczne pod kontrolą”. W ramach działań na rzecz kampanii, Wyższy Urząd Górniczy między innymi był współorganizatorem VIII Forum Społecznej Inspekcji Pracy, które odbyło się w dniach od 17 do 19 października 2018 roku w Centrum Szkoleniowo-Rekreacyjnym Park Poniwiec w Ustroniu.

W roku 2018 Wyższy Urząd Górniczy wspólnie z Fundacją „Bezpieczne Górnictwo im. prof. Wacława Cybulskiego” zrealizowali przedsięwzięcia propagujące dobre praktyki oraz nowoczesne i bezpieczne górnictwo, a także przyznali wyróżnienia za wzorowe postawy górników w sytuacjach zagrożenia życia. Wydarzeniami tymi były:

- 23 edycja konkursu Bezpieczna Kopalnia;
- przyznanie wybranym zakładom górniczym statuetek „Skarbnika” stanowiących wyróżnienie za poprawę bezpieczeństwa pracy;
- przyznanie honorowych dyplomów „Dzielny Górnik” trzem ratownikom górniczym uczestniczącym w akcji ratowniczej po ąpanięciu zaistniałym w dniu 5 maja 2018 r. w Jastrzębskiej Spółce Węglowej S.A. KWK „Borynia-Zofiówka-Jastrzębie” Ruch „Zofiówka” w Jastrzębiu-Zdroju;
- przyznanie wyróżnień za trzy prace magisterskie o tematyce górniczej.

Wyższy Urząd Górniczy przy współudziale Zarządu Głównego Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa oraz Głównego Instytutu Górnictwa w Katowicach był organizatorem XX Konferencji „Problemy Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Polskim Górnictwie”, która odbyła się w dniach 12-13 kwietnia 2018 r. w Szczyrku.

Konferencja stanowiła kontynuację cyklu spotkań w temacie działań podejmowanych dla poprawy stanu bezpieczeństwa pracy osób zatrudnionych w zakładach górniczych.

Celem konferencji była wymiana dobrych praktyk i wiedzy oraz intensyfikowanie działań zmierzających do poprawy stanu bezpieczeństwa, zmniejszenia uciążliwości pracy i zwalczania czynników szkodliwych dla zdrowia osób zatrudnionych w zakładach górniczych: podziemnych, odkrywkowych i otworowych.

8. Współpraca z zagranicą

W 2018 r. w ramach współpracy z zagranicznymi organami nadzoru górniczego, jednostkami badawczymi i uniwersyteckimi oraz instytucjami Unii Europejskiej 27 pracowników urzędów górniczych odbyło 19 podróży służbowych do 9 krajów: Australii, Austrii, Belgii, Chin, Czech, Kazachstanu, Luksemburga, Niemiec oraz Portugalii. Pracownicy WUG i OUG uczestniczyli w międzynarodowych konferencjach, podczas których brali udział w obradach oraz odbywali spotkania i prowadzili rozmowy z przedstawicielami administracji rządowej, organizacji międzynarodowych, świata nauki i przemysłu. Brali również udział w posiedzeniach grup roboczych działających przy Komisji Europejskiej.

Najważniejsze zagadnienia, z jakimi zapoznali się podczas służbowych podróży:

- nowości techniczne i technologiczne z różnych dziedzin górnictwa;
- wnioski wyciągnięte z największych katastrof w górnictwie;
- działalność prewencyjna w zakresie bhp w przemyśle wydobywczym;
- polityki surowcowe i ich wpływ na przemysł wydobywczy;
- zagadnienia związane z implementacją dyrektyw unijnych w zakresie ochrony środowiska, nadzoru rynku oraz bezpieczeństwa i higieny pracy.

W 2018 r. pracownicy urzędów górniczych uczestniczyli w 5 konferencjach poza granicami kraju:

- 25. Światowy Kongres Górniczy, Astana (Kazachstan), podczas którego m.in. wygłoszono dwa referaty: *Minimalizacja zagrożeń wstrząsami wysokoenergetycznymi przy wykorzystaniu obserwacji geofizycznych i zastosowaniu odpowiedniej profilaktyki tąpniowej celem zwiększenia bezpieczeństwa w podziemnych kopalniach węgla kamiennego* oraz *Stan bhp w polskim przemyśle wydobywczym węgla kamiennego*. Hasłem przewodnim 25. Kongresu, w którym dwuosobowej delegacji WUG przewodniczył Prezes WUG, była „*Doskonałość w innowacji – krok do przodu dla rozwoju górnictwa*”;
- Konferencja „*Polskie i Australijskie Technologie i Innowacje w Sektorze Zasobów Naturalnych i Energii*”, Sydney (Australia), w której udział Prezesa WUG odbywał się w ramach Misji Biznesowej do Australii organizowanej przez Polską Agencję Inwestycji i Handlu z okazji oficjalnej wizyty Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy;
- 24. Spotkanie Przedstawicieli Europejskich Organów Nadzoru Górniczego, Salzburg (Austria), podczas którego wygłoszono referat *Planowanie kryzysowe i reagowanie na sytuacje kryzysowe w polskich podziemnych zakładach górniczych*. Trzyosobowej delegacji WUG na wydarzenie, które odbywało się pod hasłem „*Planowanie kryzysowe i reagowanie na sytuacje kryzysowe w górnictwie odkrywkowym i podziemnym*”, przewodniczył Prezes WUG;
- 9. Chińskie Międzynarodowe Forum Bezpieczeństwa Pracy, Hangzhou (Chiny), podczas którego m.in. wygłoszono 3 referaty: (1) *Nadzór górniczy w Polsce. Planowanie i reagowanie na sytuacje kryzysowe w polskim górnictwie podziemnym*, (2) *Stan bezpieczeństwa w polskim górnictwie – profilaktyka prowadzona przez urzędy górnicze* oraz (3) *Ratownictwo górnicze w Polsce*. Tematem przewodnim Forum była „*Poprawa prewencji wypadkowej oraz reagowania na katastrofy*”. Udział w Forum był częścią oficjalnej wizyty w Chińskiej Republice Ludowej, w trakcie której Prezes WUG i I Wiceprezes WUG spotkali się ze swoimi odpowiednikami i dyskutowali o rozwiązaniach na rzecz poprawy bhp w górnictwie, a także o możliwościach rozwoju współpracy;
- Konferencja roczna projektu MIN-GUIDE, Bruksela (Belgia) – trzyosobowej delegacji przedstawicieli WUG przewodniczył Prezes WUG. Tematem Konferencji, realizowanej w ramach projektu MIN-GUIDE, w 2018 r. były „*Perspektywy produkcji surowców w gospodarce o obiegu zamkniętym*”.

W 2018 r. w Okręgowym Urzędzie Górniczym w Ostrawie odbyło się ponadto robocze spotkanie przedstawicieli polskiego i czeskiego nadzoru górniczego, dotyczące udziału strony polskiej w badaniach okoliczności i przyczyn katastrofy górniczej, zaistniałej w dniu 20 grudnia 2018 r. w kopalni węgla kamiennego ČSM Stonava.

W 2018 r. pracownicy urzędów górniczych wzięli udział w pracach następujących komitetów i grup działających przy Komisji Europejskiej:

- Komitetu technicznego TAC w zakresie dyrektywy 2006/21/WE;
- grupy współpracy administracyjnej ATEX ADCO działającej w ramach dyrektywy 2014/34/UE;
- stałej grupy roboczej ds. górnictwa i innych gałęzi przemysłu wydobywczego komitetu doradczego ds. bezpieczeństwa i zdrowia w miejscu pracy Komisji Europejskiej;

- grupy współpracy administracyjnej MD ADCO działającej w ramach dyrektywy 2006/42/WE;
- unijnej grupy organów ds. wydobycia ropy naftowej i gazu ziemnego ze złóż podziemnych.

Pracownik WUG wziął również udział w spotkaniu konsultacyjnym: *Ocena dyrektywy w sprawie bezpieczeństwa działalności związanej ze złożami ropy naftowej i gazu ziemnego na obszarach morskich*.

Przedstawiciele polskiego nadzoru górniczego uczestniczyli także w 2 wspólnych posiedzeniach czeskich i polskich stałych komisji: ds. szkód oraz geologiczno-górnictwa, działających w ramach Dwustronnej Międzyrządowej Komisji ds. Współpracy przy Eksploatacji Złóż Węgla Kamiennego w Rejonie Wspólnej Czesko-Polskiej Granicy Państwowej. W trakcie spotkań rozmawiano m.in. o prowadzonej i projektowanej eksploatacji górniczej w rejonie granicy polsko-czeskiej w kontekście jej ewentualnego oddziaływania na powierzchnię w polskich gminach.

W 2018 r. kontynuowano realizację projektu „*Życie z górnictwem*” (MineLife), którego partnerami są WUG i OUG we Wrocławiu, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego oraz Saksoński Urząd Górniczy. Cel wspólnego transgranicznego projektu, jakim jest intensyfikacja instytucjonalnej i partnerskiej współpracy pomiędzy instytucjami górniczymi, jak również współpracy pomiędzy tymi instytucjami i obywatelami na terenie pogranicza dolnośląsko-saksońskiego, realizowany jest m.in. przez wizyty studyjne, warsztaty branżowe i spotkania ewaluacyjne odbywające się po polskiej i niemieckiej stronie granicy. W ubiegłym roku w ramach działań projektowych w Polsce odbyły się: jedno spotkanie ewaluacyjne, dwie wizyty studyjne i jedno warsztaty branżowe, a poza granicami kraju odbyły się: jedno spotkanie ewaluacyjne, jedna wizyta studyjna i dwa warsztaty branżowe. Przedstawicielka polskiego nadzoru górniczego wzięła również udział w otwarciu zorganizowanej w ramach projektu wystawy *Rozwój górnictwa na pograniczu Saksonii i Dolnego Śląska*, która do połowy drugiego kwartału 2019 r. będzie prezentowana w Niemczech, a następnie w Polsce. Ponadto, w nr 12/2018 czasopisma „*Bezpieczeństwo Pracy i Ochrona Środowiska w Górnictwie*” w ramach działań projektowych opublikowany został artykuł Systemy GIS w zagospodarowaniu i nadzorowaniu surowców oraz kopalń w Saksonii. Projekt „*Życie z górnictwem*” (MineLife) współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Współpracy INTERREG Polska-Saksonia 2014-2020.

W 2018 r. w WUG miały miejsce trzy spotkania z przedstawicielami zagranicznych podmiotów zajmujących się kwestiami górnictwa. W czerwcu gościła w WUG delegacja chińskiej Państwowej Administracji Bezpieczeństwa w Kopalniach Węgla. We wrześniu WUG odwiedzili przedstawiciele Krajowej Administracji Energii, Chińskiego Instytutu ds. Informacji o Węglu oraz China Coal Hong Kong Ltd. W październiku doszło natomiast do spotkania z delegacją Czeskiego Urzędu Górniczego.

9. Działalność informacyjna i wydawnicza

W 2018 r. wydano 12 numerów miesięcznika „*Bezpieczeństwo Pracy i Ochrona Środowiska w Górnictwie*”. Opublikowano w nich 69 artykułów i komunikatów, w tym 40 recenzowanych. Spośród nich 20 przygotowali pracownicy urzędów górniczych. Nakład miesięcznika wynosił 450 egz. W ramach prenumeraty rozprowadzono 256 egzemplarzy miesięcznika. Około 50 egz. rozdysponowano w Wyższym Urzędzie Górniczym, okręgowych urzędach górniczych i SUG, a średnio 80 bezpłatnych egzemplarzy wydawnictwa miesięcznie obejmowała wysyłka krajowa do około 17 pracowników naukowych (w tym członków Rady Programowej) oraz do bibliotek naukowych, muzeów, central związkowych, administracji państwowej, władz województwa śląskiego, Państwowej Inspekcji Pracy, Centralnej Stacji Ratownictwa Górniczego S.A., Górniczej Izby Przemysłowo-Handlowej oraz autorów publikacji. Ponadto pismo wysyłano do 17 zagranicznych urzędów górniczych.

Tak, jak w latach poprzednich miesięcznik składał się z trzech części. Część pierwsza – podstawowa – zawierała artykuły o charakterze naukowym i technicznym. Część drugą zajmowały stałe rubryki, tj.: opisy wypadków (z załączoną tabelą wypadkowości w górnictwie), normalizacja, kronika, przegląd aktów normatywnych, wiadomości ze świata, a także zestawienie decyzji Prezesa WUG o dopuszczeniu wyrobów do stosowania w zakładach górniczych. Trzecia część miesięcznika dotyczyła historii i współczesności górnictwa. W 2018 r. wzbogacono ją o rubrykę „*Ludzie z pasją*”, opisującą ciekawe zainteresowania pracowników nadzoru górniczego.

10. Zatrudnienie i budżet

10.1. Zatrudnienie w urzędach górniczych

Według stanu na 31 grudnia 2018 r. w Wyższym Urzędzie Górniczym było zatrudnionych 161 osób, w tym:

- 22 osób na stanowiskach kierowniczych;
- 49 pracowników inspekcyjno-technicznych;
- 56 pracowników merytorycznych;
- 19 pracowników administracji;
- 4 kierowców;
- 11 pracowników obsługi i dyspozytorów.

W okręgowych urzędach górniczych i SUG według stanu na 31 grudnia 2018 r. zatrudnionych było 349 osób, w tym:

- 33 osoby kierownictwa;
- 223 pracowników inspekcyjno-technicznych;
- 52 pracowników merytorycznych;
- 25 pracowników administracji;
- 11 kierowców;
- 5 pracowników obsługi.

W 2018 r. do pracy w WUG przyjęto 17 osób, a w okręgowych urzędach górniczych i SUG – 33 osoby. W sprawozdanym roku w urzędach górniczych rozwiązano stosunek pracy z 42 pracownikami, z tego w WUG z 15 pracownikami, a w pozostałych urzędach – z 27 pracownikami.

10.2. Budżet

Wyższy Urząd Górniczy stanowił w 2018 r. część 60 budżetu państwa, sklasyfikowany w dziale 750 – Administracja publiczna, obejmującym:

- rozdział 75001 – Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej, tzn. Wyższy Urząd Górniczy;
- rozdział 75007 – Jednostki terenowe podległe naczelnym i centralnym organom administracji rządowej tj. okręgowe urzędy górnicze i SUG.

Wszystkie wydatki sklasyfikowane w wyżej wymienionych rozdziałach finansowane są wyłącznie z budżetu państwa. Wyższy Urząd Górniczy jest jedynym dysponentem środków budżetowych.

Wykonanie budżetu w 2018 r. w zakresie dochodów i wydatków w wielkościach zbiorczych oraz w poszczególnych rozdziałach i paragrafach przedstawiono w tabeli 14.

Tabela 14. Dochody budżetowe WUG w 2018 r. w tys. zł

Wyszczególnienie	Ustawa budżetowa na 2018 r.	Budżet po zmianach	Wykonanie 2018 r.	4 : 3 (%)
1	2	3	4	5
Część 60 budżetu państwa ogółem	840	840	613	73
Dział 750 Administracja publiczna	840	840	613	73

Dominującą pozycję w dochodach budżetowych (72,7%) stanowią opłaty egzaminacyjne wnoszone przez osoby ubiegające się o stwierdzenie kwalifikacji określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2016 r. w sprawie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego.

Opłaty egzaminacyjne (wraz z opłatą za wydanie świadectwa stwierdzającego kwalifikacje) zgodnie z art. 66 Pgg w 2018 roku wynosiły 315,64 zł, co w sumie dało 445 313,91 zł.

Wydatki budżetowe w części 60 budżetu państwa zostały poniesione w dziale 750 – „Administracja publiczna”.

Tabela 15. Wydatki budżetowe WUG w 2018 r. w tys. zł

Wyszczególnienie	Ustawa budżetowa na 2018 r.	Budżet po zmianach	Wykonanie 2018 r.	4 : 3 (%)
1	2	3	4	5
Ogółem część 60	59 943	60 734	60 457	99,5
z tego:				
- świadczenia na rzecz osób fizycznych	45	254	251	98,8
- wydatki bieżące	59 098	59 492	59 313	99,7
- wydatki majątkowe	800	988	893	90,4

Do planowanych wydatków budżetowych Wyższego Urzędu Górniczego określonych w ustawie budżetowej na 2019 r. w wysokości 59 943 tys. zł wprowadzono zmiany decyzjami centralnymi, co zwiększyło budżet Wyższego Urzędu Górniczego do wysokości 60 734 tys. zł.

Wyższy Urząd Górniczy w latach 2017-2020 realizuje zadania w ramach projektu „Życie z górnictwem” (*MineLife*) współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Współpracy INTERREG Polska-Saksonia 2014-2020. Celem programu jest wzmocnienie współpracy instytucjonalnej i partnerstwa pomiędzy obywatelami oraz instytucjami w zakresie górnictwa na obszarze pogranicza Dolnego Śląska i Saksonii. Partnerem wiodącym projektu jest Saksoński Urząd Górniczy, natomiast Wyższy Urząd Górniczy, OUG we Wrocławiu oraz Dolnośląski Urząd Marszałkowski są partnerami projektu. Na realizację projektu w 2018 r. Wyższy Urząd Górniczy wydatkował 107 tys. zł.

10.2.1. Budżet w układzie zadaniowym

Wyższy Urząd Górniczy w roku 2018 realizował wydatki według klasyfikacji budżetu zadaniowego:

- w ramach zadania 12.2 „Kształtowanie bioróżnorodności”, realizowano podzadanie 12.2.3 „Ochrona gleb i rekultywacja terenów zdegradowanych” na które przeznaczono w 2018 roku 448 tys. zł z planowanych 448 tys. zł.;
- w ramach zadania 12.4 „Gospodarka zasobami i strukturami geologicznymi”, realizowano podzadanie 12.4.2 „Nadzór i kontrola nad ruchem zakładów górniczych oraz zakładów wykonujących roboty geologiczne” na które przeznaczono w 2018 roku 60 009 tys. zł z planowanych 60 286 tys. zł.

Wyższy Urząd Górniczy
ul. Poniańskiego 31
40-055 Katowice
www.wug.gov.pl